БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 166 (9921) | 1962 оной июлиин 15, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

...ОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...оной июлиин 14-дэ КПСС-эй обкомой ээлжээтэ пленум ...нум иимэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ:

...өө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР- ...нүүдэй Соведэй Хандалга ба областной партийна орга- ...орилгонууд.

...СС-эй Программа болон Уставай проектнүүдые зүбшэн ...э ажалшадай оруулһан шүүмжэлхы ажаглалта, дурад- ...үүргэгдэжэ байһан тухай.

...хи асуудалаар КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр А. У. ...оёрдохи асуудалаар — КПСС-эй обкомой секретарь нү- ...ирюков элидхэл хэбэ.

...дэһэн асуудалаар пленум тусхай тогтоолнуудые бата-

...олхозууд болон совхозуудай хүдөө ажахын хүдэлмэридэ ...родуудай хүдэлмэришэдые, алба хаагшадые хабаадуулха ...хай зарим союзна республикануудай гүйлтанууд тухай

КПСС-эй Центральна Комитедэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1962 оной июлиин 12-ой тогтоол

...ын хойноһоо харуул- ...шаа хүдөө ажахын ...дэ болон ургаса ...а городуудай, хү- ...энэй посёлогуудай, ...һуурин газарнуудай ...ийе, мүн тэрэшэлэн ...рые болон һургуу- ...һурагшанарые ха- ...е зүбшөөхэ тухай ...д зарим союзна рес- ...уудай, хизаарнууд ...бластьнуудай хүтэл- ...эдһөө КПСС-эй ...на Комитедтэ бо- ...Р-эй Министрнүүдэй ...роно. Ондоо тээһээ ...ин хүсэ хабаадуу- ...р колхозууд болон ...тарилгын хойноһоо ...а, ургаса хуряаха ...инүүдые дүүргэжэ ...гөөр, гээлтэдэ оруул- ...о байна гэжэ тэдэ- ...ынгөө гүйлтануудые ...лна.

...эй Центральна Ко- ...лон СССР-эй Мини- ...Совет тиимэ шал- ...ые үндэһэгүй гэжэ

...Мүнөө үедэ колхо- ...он совхозууд элдэб ...лон тоото техникэ- ...хэжэ шадаха үсөөн ...зонуудтай, мэргэ- ...механизаторнуудтай. ...ажал хэрэгые һай- ...идхээд, бии байһан ...шадамараар ашаг- ...бал, хүдөө ажахын ...дэлмэринүүдые саг ...э шадаха байна.

...тээһээ хүдэлмэриин ...хозууд болон совхо- ...хабаадуулха тухай ...гаар хандаһан хү- ...гшэд ажахы бүхэн- ...рхойгоор ханданагүй, ...һан техникэ болон ...риин хүсэ ашаглал- ...наар эмхидхэхын, хү- ...энэ техникэ ашаг- ...ехэ бүтээсэтэйгөөр ...лжа һургахын тулада ...абанагүй. Тиимэ хү- ...эгшэд харюусалга- ...хандажа, фабрика- ...заводуудһаа, эмхи ...удһаа хүдэлмэришэ- ...ээхэ бэеэ гэжэ най- ...өһэдөө мэргэжэлтэй ...ые бэлдэхэ тухай саг ...оролдоногүй, олохон ...д болон совхозуу- ...адляар ажалые эм- ...гүй.

Бии байгаа арга боломжонуудые һайнаар ашаглахын тулада партийна, комсомольско организацинуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, колхознигуудые элсүүлхын орондо, хэдэ хэдэн республиканууд болон областьнуудай хүтэлбэрилэгшэд бэлыень хараад лэ, хүдөө ажахын хүдэлмэридэ студентнэрые болон предприятинуудай хүдэлмэришэдые хабаадуулхыень зүбшөөрхэ гэһэн гүйлта хэнэ. Колхозууд болон совхозуудай гүйлта хээгүй байтарыньшье, нютагай органууд зарим колхозууд болон совхозуудта областьнуудһаа, районуудһаа хүнүүдые хуряалгада эльгээдэг юм гэжэ газар нютагуудта болоһон зүблөөнүүдтэ хабаадагшад заа̄һан байгаа.

Хүдөө ажахын хүдэлмэридэ городой арад зонние хабаадуулдаг заншал хадаа гүрэндэ болон колхозуудта даншье үнэтэй болодогынь мэдээжэ. Олон хүнүүд промышленностьдахи хүдэлмэриһөө зайлуулагдана, хүдөө ажахын хүдэлмэридэ хабаадуулагшадта гүрэн салин хүлһэнэйнь хахадые, заримдаа ехыешье түлэнэ. Эдэ гаргашанууд яабашье харюулагданагүй, колхозууд болон совхозуудтахи хүдэлмэридэ ондоо тээһээ хабаадуулагдаһан хүнүүдэй ажалайнь бүтээсэ тон бага.

Хэрбээ хүтэлбэрилэгшэд тиимэ «аргаар» хуряагдаһан продукци юу сэнтэйб гэжэ тооложо үзөө һаа, ондоо тээһээ хүдэлмэришэдые урижа асарһанай хэрэг бии гээшэ гү гэжэ бодожо үзэхэ байгаа. Мэргэжэлтэ саг үргэлжын кадрнууд тухай анхаралаа табидаггүй ажахынууд дотор лэ техникэ тон муугаар ашаглагдана, трактор, жатка, комбайн, косилка болон бусад машинануудай бүтээсэнь түрүү колхозууд болон совхозуудайхида орходоо 3-4 дахин бага байжа, продукциин өөрынь үнэ тон ехэ болодог.

Ставрополиин хизаарай «Темижбекский» совхозой хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй коллектив мүнөө жэлдэ хуряалгын хүдэлмэри шадамар бэрхээр үнгэргэлгын жэшээ харуулжа байна. Совхозой механизаторнууд хоёр сүүдхэ соо 9.118 гектарай таряа сабшаба. Хуряалгын агрегат бүхэн дунда зэргээр 92 гектар таряа сабшаһан байгаа. Баалхануудые суглуулха, сохихо хүдэлмэри ажалай табан үдэр соо үнгэргэгдөө. Тэндэ гектар бүриһөө 28 центнер шэниисын ургаса абтаа. Совхоз гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ.

Хуряалгын түрүү арга дүршэлнүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар тиимэ амжалта туйлагдаһан байна. Холбогдоһон, бүлэг болгогдоһон жаткануудтай бүхы агрегадууд түхэреэн сүүдхэ соо, бүлэг бүлэгөөрөө, хурдан ябасатайгаар хүдэлөө. Хүдэлмэринүүдые шадамар бэрхээр эмхидхэһэнэй ашаар агрегат бүхэнэй ехэ бүтээсэ туйлагдажа, совхозынь ондоо тээһээ хүдэлмэриин хүсэ хабаадуулха хэрэггүй болоһон байна.

Зүгөөр олохон ажахынууд дотор техникэ даншье муугаар ашаглагдана. Техническэ нормын ёһоор, таряанай комбайн 14 — 17 гектар, тиихэдэ жатка 20 — 25 гектар хуряаха зэргэтэй байхаданьшье, нэгэ комбайнай бүтээсэнь дунда зэргээр үдэр соо оройдоо 6 — 8 гектар, тиихэдэ жаткынхи 10—12 га болоно.

Ургаса хуряалгые һайнаар, эмхитэйгээр ябуулжа байһан районуудташье техникые һайнаар ашаглаха ехэ арга боломжонууд бии. Ставрополиин хизаарай Петровско районой «1-е Мая» колхоз дотор жаткын агрегадай бүтээсэнь дунда зэргээр үдэр соо 5,6 гектар байхадань, бүхыдөө район соонь 16 гектар болоһон байна. Ипатовска районой «Родина» колхоз дотор жаткын агрегадай бүтээсэнь 39,3 гектар байхадань, район соонь 21 гектар болоо.

Мүнөө жэлдэшье тарилгын хойноһоо харууһалгые болон ургаса хуряалгые городой арад зоной хабаадалгатайгаар үнгэргэхэ гэжэ хараалаад, өөһэдынгөө арга боломжонуудые ашаглаха тушаа зохихо хэмжээ абаагүй хүтэлбэрилэгшэдэй эрмэлзэлгые КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет буруушаана. Энэ юун тухай харуулнаб гэхэдэ, тэдэнэр КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй (1962 он) шиидхэбэринүүдһээ болон газар нютагуудта болоһон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнүүдэй дүнгүүдһээ зохихо тобшолол хээгүй.

КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтооно:

1. Колхоз болон совхоз бүхэнэй байдалые тодорхойгоор, һайнаар шалгажа үзэхэ, техникэ заһабарилгые түргэнөөр дүүргэхэ, хуряалгын бүхы агрегадуудые мэргэжэлтэ кадрнуудаар хангаха, бии байһан техникые үлэмжэ хүсэдөөр ашаглахын тулада, тарилгын хойноһоо харууһалгада, ургаса хуряалгада совхозой хүдэлмэришэн бүхэнэй, колхозник бүхэнэй хабаадахын тулада хуряалгын хүдэлмэринүүдые эмхидхэлгын түсэбые һайнаар бодожо үзэхэ гэжэ союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомууд болон обкомуудые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайгүйсэдкомуудые болон облгүйсэдкомуудые, газар нютагуудай үйлэдбэриин управленинүүдые уялгалха.

2. Городой хүн зоной туһаламжагүйгөөр үнэхөөрөөшье шадахагүй байжа, туһаламжа эриһэн зарим колхозууд болон совхозуудта зорюулан, 1962 ондо онсо болоһон ушарта хүдөө ажахын хүдэлмэридэ городуудай болон хүдөөгэй һуурин газарнуудай ажал хэжэ шадаха арад зонние, мүн тэрэшэлэн студентнэрые болон һурагшанарые 1961 ондо байһан гуримаар, тэрэл ёһоор, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүбшэлтэйгөөр республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудай арга боломжонуудай хэмжээгээр хабаадуулха эрхэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ олгохо.

Компартинуудай ЦК-нууд, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, партиин крайкомууд болон крайгүйсэдкомууд, партиин обкомууд болон облгүйсэдкомууд КПСС-эй ЦК-да болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ иимэ юумэ элидхэхэ зэргэтэй:

а) тиимэ колхозууд болон совхозууд хэды байбаб, яахадаа ондоо тээһээ хүдэлмэриин хүсэ хабаадуулха хэрэгтэй болоһон байнаб;

б) ажахынууд дотор бии байһан материальна болон ажалай арга боломжонууд зүбөөр ашаглагдаһан байба гү, хүдэлмэриин хүсэ ондоо тээһээ хабаадуулһан ажахынууд доторхи продукци юу сэнтэй болооб;

в) ажахыгаа зохид һайнаар эрхилдэг болохын тулада, тэдэ ажахынууд хүсэд хүрэхэ тоото техникээр болон дүй дүршэлтэй кадрнуудаар хэзээ болотор хангагдахаб.

Мүнөө жэлдэ колхозууд болон совхозууд тэжээлэй ургамалнуудые, илангаяа силос болохо кукуруза, мал тэжээхэ саахарай свёкло мэтын ажал ехэтэй ургамалнуудые нилээд ехээр таряа. Кукуруза хуряалгые болон силос даралгые, саахарай свёкло хуряалгые саг соонь дүүргэхын тулада, транспортаар болон хүдэлмэриин хүсөөр дутамаг колхозууд болон совхозууд дотор гээлтэ хэхэгүйн тулада, поли дээрэнь кукуруза силосовалхада, свёкло сомоходо һайн байна. Колхозууд болон совхозууд кукуруза, свёкло шэрэхэ үсөөн тоото транспорт хэрэглэжэ, түргэнөөр хуряаха арга боломжотой болохо. Тиихэдэ үбэлдөө, хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдэй шахардуу сагай үнгэрөөд байхада, силос болон свёклоёо фермэнүүд дээрэ зөөбэрилхэ. Мүнөө олохон колхозууд болон совхозууд иимэ юумэ хэнэ.

3. Мүнөө жэлдэ механизаторнуудые ургаса хуряалгын үедэ бусад республикануудһаа эльгээхэ гэһэн Казахстанай КП-гэй ЦК-гай болон Казагай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, партиин Целинно крайкомой болон крайгүйсэдкомой гүйлтые хангажа болохо гэжэ КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдэрбэ.

Целинно районууд дотор өөһэдын саг үргэлжын механизаторска кадрнуудай бии байха ябадал хангаха гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет түс республикын болон хизаарай хүтэлбэрилэгшэдһөө эринэ. Энэ хэрэгтэ анхарал оролдолгогүй байха ябадалда эсэс табиха, совхозууд болон колхозууд дотор механизаторска мэргэжэлнүүдтэ хүнүүдые һургаха, мүн тэрэшэлэн колхозууд болон совхозуудта хуряалгын үедэ туһа хүргэжэ шадахынь тулада нютагай предприятинууд болон эмхи зургаанууд дотор хүнүүдые тиимэ мэргэжэлнүүдтэ һургаха шухала. Тэрэшэлэн шэнэ газарнуудай районуудай ажахынуудай техническэ зэбсэгжэлгые шангадхаха, механизаторнуудые машина ашаглалгын түрүү, үлэмжэ ашаг ехэтэй арга дүршэлдэ һургаха хэрэгтэй. Тиигэбэл үсөөн тоото хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэринүүдые саг соонь дүүргэхэ арга боломжо олгохо байна.

***

Ургасын хойноһоо һайнаар харууһалха, тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса хуряалгые үнгэргэхэ, хүдөө ажахын продукцинуудые гүрэндэ худалдаха уялгануудые дүүргэхэ тон шухала зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхыень КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет нютагай партийна, советскэ, комсомолой организацинуудые, нютагай управленинүүдые, хүдөө ажахын бүхы ажалшадые уряална. Эдэ хүдэлмэринүүдые эрхим болзорто, һайн шанартайгаар хэжэ, ажал, зөөри зөөшэ тон багаар гаргашалан, ехэ хэмжээнэй продукци абаха гээшэ колхоз, совхоз бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг.

КПСС-эй Центральна Комитет

СССР-эй Министрнүүдэй Совет

Экономическа туһаламжа хүргэлсэхэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүшын заседани болобо

Экономическа туһаламжа хүргэлсэхэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүшын заседани 1962 оной июниин 10—12-то Москвада болобо.

Болгариин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо С. Тодоров, Венгриин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо А. Апро, Германиин Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Лейшнер, Монголой Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Д. Моломжамц, Польшын Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо П. Ярошевич, Румыниин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо А. Бырлэдяну, Совет Социалис Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо В. Новиков, Чехословакиин Социалис Республикын правительствын түрүүлэгшын орлогшо О. Шимунек гэгшэд Соведэй гэшүүд-оронуудай түлөөлэгшэдөөр гүйсэдхэхэ комитедэй заседанида хабаадаба.

Гүйсэдхэхэ комитедэй заседанида нүхэр О. Шимунек түрүүлэгшээр һуугаа.

Экономическа туһаламжа хүргэлсэхэ Соведэй гэшүүд-оронуудай коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй 1962 оной июньдэ абтаһан шиидхэбэри, Соведэй ээлжээтэбэшэ XVI сессиин шиидхэбэри хүтэлбэри болгон, гүйсэдхэхэ комитет өөрынгөө хүдэлмэриин ойрын сагай түсэб баталба. Соведэй гэшүүд-оронуудай арадай ажахын хүгжэхэ түсэбүүдые зохилдуулан ябуулха, үйлэдбэриие мэргэжүүлхэ, кооперировалхэ, худалдаа наймаа үргэдхэхэ, экономическа, научно-техническэ харилсаа холбооной бусад асуудалнуудаар тодорхой хэмжээнүүдые бэелүүлхээр хараалагдана.

Ажалые оронуудай хоорондо социалис ёһоор хубаарилха гол гуримуудые экономическа туһаламжа хүргэлсэхэ Соведэй гэшүүд-оронуудай коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй зүблөөн һайшааһан юм. Эдэ гуримуудай үндэһөөр гүйсэдхэхэ комитет экономическа туһаламжа хүргэлсэхэ Соведэй саг үргэлжын комиссиин зохёоһон «Соведэй гэшүүд-оронуудай машина бүтээлгын үйлэдбэриие уласхоорондын талаһаа мэргэжүүлхэ, кооперировалхэ гол гуримуудые» һайшаагаа. Эдэ гуримууд машина бүтээлгын продукци гаргаха хэрэгые саашадань мэргэжүүлхэ, кооперировалхэ хэрэгтэ туһа нэмэри болохо байна.

Соведэй гэшүүд-оронуудай арадай ажахын зарим хэды һалбаринуудта экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоо хүгжөөхэ асуудалнуудые гүйсэдхэхэ комитет хараба. Табигдаһан асуудалнуудые Соведэй органуудай дүүргэхэ хэрэг хангаха эмхидхэлэй асуудалнуудаар хэды шиидхэбэринүүд абтаа.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

...э туһаламжа колхо- ...үргэлгэ гэдэгтэ пред- ...уд туйлай ехэ зөөри ...аргашалдаг. Тиигээд- ...зөөри зөөшэеэ ямар- ...а үрэгүйгөөр хэрэглэ- ...одой гү, али фабрикын ...эртэ хабарһаа эхи- ...элэй дүүрэтэр колхо- ...хүдэлмэришэдые ходо ...э байдаг. Үтэгжүүлгэ ..., газар хахалалга, та- ...буртаг үбһэнһөөнь сэ- ...э, хуряалга, малай ...о харууһалгашье за- ...аа—эдэ булта пред- ...н хүзүүн дээрэ, тэрэ- ...гашаар хэгдэдэг болоо.

...эй хамта хүдэлмэриин ...үдүүлиг муугаар хэ- ...дэг. Тиигээдшье салин ...й ямар ехэ жаса эдэ ...э гаргашалагдана гээ- ...ээн тухай Центральна ...г мэдэнэ гээшэ гү? ...е балай һайнаар мэ- ...гээшэ ха гэжэ һана- ...мэ байдал тэсэжэ бай- ...агүй.

...э иимэл юм һаань, ...тиин зөөри зөөшые ...удта һомолхо хэрэгтэй. ...энээние бүрил ухаан- ...гаар хэжэ болохогүй ...? Шефскэ туһаламжые ...жэ ойлгоноб. Энэмнай ...й ажалые үргэнөөр ...оруулхадань, энэ ажа- ...хидхэхэдэнь, тоо бүрид- ...эдэнь болон бусад хү- ...идэнь туһаламжа үзүүл- ...г болоно. Зүгөөр гараараа орооһо таряа таридаг түхеэрэлгэ гү, али тяпка барьяад таряалан дээгүүр ябаха бэшэ.

Энээнтэй хамта райкомой заабари тухай дурдаһан директорэй захиралтые, Новгородско облпрофсоведэй бэшэгые хабсарганаб. Тиигээд иимэ юумэ хэхыень хэн тэдээндэ эрхэ үгөөб гэжэ харюусахые гүйнаб. Энэ хэрэг хэзээ гуримшуулагдаха юм?

КПСС-эй гэшүүн, Окуловско целлюлозно-саарһанай комбинадай главна бухгалтер

Я. С. Кузин.

1962 оной майн 24.

Новгородско область, Парахино һуурин, целлюлозно-саарһанай комбинат.

1962 оной майн 21-дэ Окуловско целлюлозно-саарһанай комбинадта гаргагдаһан захиралта.

Парахино һуурин.

КПСС-эй райкомой, райсоведэй 1962 оной майн 17-ной тогтоолой ёһоор, хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдые үнгэргэхэдэ шефскэ туһаламжа хүргэхын түлөө цехүүдтэ ажаллажа байһан хүнүүдые шефтээ абаһан колхозуудта иимэ даабаринуудые бэелүүлхыень эльгээхэ:

«Дружба» колхоз

1. Ойн модоной биржэ—6 га хартаабха, 6 га кукуруза
2. Шудхалгын-механическа—2 га хартаабха, 2 га кукуруза
3. Завод хоорондын транспорт—4 га хартаабха, 4 га кукуруза
4. ТЭС—3 га хартаабха, 3 га кукуруза, бултадаа —15 га хартаабха, 15 га кукуруза

Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоз

1. Дерняковско картоной завод—5 га хартаабха, 5 га кукуруза

«Путь Ленина» колхоз

1. Саарһанай фабрика—7 га хартаабха, 10 га кукуруза
2. Сорт сортоорнь илгадаг, үргэн хэрэглэлэй хэрэгсэлнүүдэй цех—5 га хартаабха, 6 га кукуруза
3. Лаборатори—1 га хартаабха, 2 га кукуруза
4. Главна конторо, проект табидаг таһаг, хангалгын зургаан—2 га хартаабха, 2 га кукуруза, бултадаа —15 га хартаабха, 20 га кукуруза

Даабарие энэ оной майн 30 хүрэтэрхи болзор соо түргөөр дүүргэхын зорилгоор ажаллахаар томилогдоһон хүнүүдые энэ оной майн 21-һээ цехэй хүдэлмэриһөө сүлөөлхэ.

Даабари дүүргэлгые хүтэлбэрилэн ябуулхын түлөө хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа харюусалгатай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые томилхо. Тиигэжэ даабарие дүүргэхэ хэрэг хангаха.

Газар хахалалгада, наг шэбхэ зөөхэ, хартаабха, кукуруза тариха үедэ ажаллахадань, даабари болзор соонь дүүргэхэдэнь дунда зэргээр абадаг салин хүлһыень үгэхэ.

Комбинадай директор

Сазанов.

Профессиональна союзуудай Новгородско областной совет, город Новгород, Профсоюзуудай байшан.

1962 оной апрелиин 16.

Окуловско ЦБК-гай завкомой түрүүлэгшэ нүхэр О. С. Никиткиндэ.

Шефтээ абаһан колхоздо ажаллаһанай түлөө хүдэлмэришэдтэ түлөөһэ үгэхэ тухай асуудалаар та хандаһан байгаат. Энэ асуудалыетнай тайлбарилжа үгэнэбди. 1961 оной июлиин 29-дэ гараһан РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй захиралта эдэ хүдэлмэришэдтэ хабаагүй байна. Хуряалгын хүдэлмэридэ эльгээхэдэ дунда зэргээр абадаг салин хүлһэнэйнь 50 процентыень үгэхэ тухай энэ захиралта соонь хэлэгдэнэ.

Колхоздо ажаллахыень заводой хүтэлбэрилэгшэдэй эльгээһэн хүдэлмэришэд дунда зэргээр абажа байһан салин хүлһэеэ ходо ажаллажа байдаг газарһаа абаха ёһотой.

Новгородско облпрофсоведэй секретарь **З. Платонова.**

***

Окуловско целлюлозно-саарһанай комбинадай главна бухгалтер нүхэр Кузинай, партиин Центральна Комитедтэ, газетэнүүдэй редакцида абтаһан мүн бусадшье иимэ бэшэгүүд юу харуулнаб гэхэдэ, зарим партийна, советскэ, ажахын хүдэлмэрилэгшэд промышленна предприятинуудай коллективүүдэй колхоз, совхозуудта туһалха хэрэгые буруу, хазагайгаар ойлгодог байһыень тодорхойлно. Колхозой, совхозой үйлэдбэриие эридээр хүгжөөлгэдэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ ухаансар һайнаар туһалхын орондо иимэ хүтэлбэрилэгшэд бэрхэшээлгүй, бэлэн замаар ябадаг байна. Иимэ хүтэлбэрилэгшэд предприятиин зөөри зөөшые хайра гамгүйгөөр гаргашалдаг, ямаршье юумэ хараада абангүйгөөр, мухар таамагаар хүдэлмэришэдые городуудһаа хүдөө һууринуудта эльгээдэг. Заримдаа хүдөө нютагуудта хүдэлмэришэдэй хэрэггүйшье байхада эльгээдэг юм. Эдэ бүгэдэ промышленна предприятинуудай хүдэлмэридэ һаад ушаруулна.

Нүгөө талаһаань хэлэхэдэ, колхозуудай, совхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд городһоо туһаламжа хүлеэгээд, ажахынгаа ажал һайнаар эмхидхэхын түлөө бии байгаа техникээ, ажалшадаа шадамараар хэрэглэхын түлөө юушье хэдэггүй. Иигэжэ сахил журам һуладхадаг, хүнүүдые задагай, харюусалгагүй болгодог байна.

Мүнөө хүдөө нютагуудта халуун хаһа болонхой. Тиимэһээ «Ургасын хойноһоо һайнаар харууһалга эмхидхэхэ, тэжээл һайнаар бэлэдхэхэ, ургаса хуряалгые һайнаар үнгэрхэ, хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдаха уялганууда дүүргэхэ шухала. Эдэ хүдэлмэринүүдые эрхим болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэжэ, тон багахан ажал, зөөри зөөшэ гаргажа, эгээ ехэ хэмжээнэй продукци абаха гээшэ колхоз, совхоз бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг мүн» гэжэ мүнөөдэр толилогдоһон КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Ярославлиин мотор бүтээгшэд силос болгохо кукуруза хуряахын тулада жэжэлэн хэршэдэг түрүүшын косилкануудые бүтээгээ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наладчигуудай бригадир М. А. Артемьев (зүүн гарһаа) хабсаруулгын участогай начальник А. Д. Аникеев гэгшэд түрүүшын тиимэ косилкануудые хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮДЭР, ЧАС БҮХЭНИИЕ АЛДАНГҮЙГӨӨР ҮБҺЭЕЭ ХУРЯАЖА, СИЛОС ДАРАЖА АБАЕ

☆ ☆

„Рассвет“ колхозойхидой жэшээгээр

Манай Бэшүүрэй аймагайхид КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгатай танилсажа, мал ажалай продуктнуудые элбэгээр тушааха, тиихынгээ хажуугаар адууһа малдаа үбэлжэлгын үедэ бардам хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын хойноһоо оролдоно. Илангаяа сабшалангай ногоон үндэрөөр ургажа, аймагаймнай колхоз, совхозууд үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн оробо.

Үбһэ хуряалгадаа бэлэдхэлтэйгээр ороһон «Рассвет» колхозойхид ажалаа эмхитэйгээр ябуулна. Эндэ долоон бригада ажаллана, бүхыдөө 84 хүн гараар үбһэ сабшана. Тиихэдэ 17 морин косилка ябажа байнхай. Гар хажууршад, косилкашадай олонхинь дүршэлтэй хүнүүд, тэдэнэр үдэр бүриингөө даалгабарие хододоо үлүүлэн дүүргэнэд. Үбһэндөө орожо байхынгаа хажуугаар тус колхозойхид 100 гаран центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ абаа.

Ажалаа эмхитэйгээр ябуулжа байһан «Рассвет» колхозойхид хуряалгын хүдэлмэрине 20 үдэрэй туршада дүүргэхэ, хамта 17 мянган центнер үбһэ соможо абахаар шиидээд, иигэжэ эрхим һайнаар ажаллахынь аймагайнгаа колхоз, совхозуудай бүхы ажалшадта хандаад байна. Эндэхи колхозой правлени, партийна организаци үбһэ хуряалгын үедэ үнгэргэхэ хэмжээ ябуулгануудые хараалаа. Ажалай дүн гурбан хоног бүридэ согсологдожо, ажалшадта тодорхой зорилгонууд табигдажа байна, мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн бригадада дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха юм. Энээнтэй хамта ажалай нэмэлтэ түлөөһэ иимээр тогтоогдоо гэбэл: хэрбээ бригадануудай даалгабаряа 100-105 процент дүүргэбэл 100 түхэриг, 110 процент дүүргээ һаань 160, 120 процентдэнь 200 түхэригэй мүнгэн түлөөһэн үгтэхэ байна.

Тиихэдэ бригада бүхэндэ 3-4 хүнһөө бүридэһэн агитколлектив эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр ажалшадай сүлөөтэй сагта лекци уншаха, хөөрэлдөө үнгэргэхэ. Мүн үбһэ хуряалгада ажаллажа байһан хүнүүдтэ үдэртэ гурба дахин эдеэ хоол үгтэнэ.

«Рассвет» колхозойхидой үүсхэлые Ара-Хэрээтын Ждановай нэрэмжэтэ артелиин гэшүүд үргэнөөр дэмжэбэ. Тэндэхид үбһэндөө ороод, 200 гаран гектар сабшалангай ногоо сабшажа унагаагаа. Мүнөө үедэ үбһэ сабшалгада 100 гаран хүн хабаадана.

Үбһэ хуряалгын үедэ колхоз, совхозуудай ажал хүдэлмэридэ аймагаймнай организаци, эмхи зургаанууд ехэ туһаламжа үзүүлхэ. Аймагай түб тосхонһоо мүнөө үедэ 30 гаран хүн 15 үдэрөөр ажахынуудта ябуулагдаба. Тэдэнэр тус тустаа даалгабаритай—үбһэ хуряалгын үедэ ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри ябуулалсаха, бригада, звенонуудай хүдэлмэриие эмхидхэхэ хэрэгтэ туһалха юм.

А. Бордонов,
КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой секретарь.

☆ ☆

Косилкануудай таршаганаан сууряатаһаар

Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой сабшалангайнь ургаса энэ жэлдэ яһала һайн. Колхоз энэ жэлдэ үбһэ хуряалга бэлэдхэл һайнтайгаар угтаба.

Тус колхозой гурбан отделениин бригаданууд үбһэндөө июлиин 8-һаа орожо захалаа. Колхозой гурбадахи отделениинхид 375 га сабшалангай газартай юм. Мүнөө Опалиха гэжэ олтирогто 30-аад га үбһэн сабшагданхай. Тус отделениин Афанасий Семенович Гордеевэй үбһэшэдэй бригадада 30 хүн хүдэлнэ. Тэрэ тоодо хүдэлмэриин үедэ 6 морин косилка, 6 морин тармуур ябана.

Морин косилкада Михаил Гордеев, Иван Яковлев, Михаил Власов, Захар Трифонов гэгшэд гурбан га нормын орондо үдэртөө 4 га хүрэтэр сабшана. Ойн соорхой, намаг газарай ногоон мүн лэ сабшагдана. Эндэ гар хажууршад: КПСС-эй гэшүүн Василий Медведев түрүүтэй, Сергей Власов, Алексей Трифонов, Иннокентий Борисов, Трофим Иванов гэгшэд шалгарна.

Үбһэ бухаллагшад: комсомолка Нина Гордеева, Клава Гордеева, Нина Темникова, Нина Черных, Афимья Гордеева гэгшэд үдэртөө 30 центнер нормын орондо 30-32 центнер үбһэ бухаллана.

Үбһэ хуряалгын үедэ Сэлэнгын дунда һургуулиин һурагшад—морин тармуурша д Сеня Козлов, Павел Власов гэгшэд хэнһээшье дутуугүй хүдэлнэд.

Мүн лэ бригадын тогоошон Галина Власова хүдэлмэришэдтөө эдеэ хоолынь һайн шанартайгаар бэлдэжэ үгэнэ.

С. Балдуев.

Республикын колхоз, совхозуудта ургаса харууһалга тухай

1962 оной июлиин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд, үйлэдбэриин управленинүүд	Зурууд хоорондын элдүүрилгэ: Кукуруза, Нэгэдэхеэ	Кукуруза, Хоёрдохёо	Хартаабха, Нэгэдэхеэ	Хартаабха, Хоёрдохёо	Саахарай свёкло, Нэгэдэхеэ	Саахарай свёкло, Хоёрдохёо
Баргажанай	32	1	76	15	53	—
Кабанскын	59	15	67	11	47	8
Прибайкалкин	33	—	34	—	14	—
Түнхэнэй	71	20	87	26	51	21
Кабанскын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	46	8	70	14	46	—
Бэшүүрэй	57	9	37	—	69	—
Зэдын	31	8	50	40	65	2
Захааминай	100	—	30	—	34	—
Хяагтын	55	—	69	—	36	1
Хяагтын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	48	5	51	5	60	1
Яруунын	—	—	37	12	62	13
Хоринн	47	1	8	—	—	—
Хоринн үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	45	1	21	5	14	8
Загарайн	28	4	65	18	28	12
Мухар-Шэбэрэй	41	7	32	—	13	—
Сэлэнгын	47	—	28	—	28	—
Тарбагатайн	33	—	26	—	—	—
Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	53	3	36	3	18	2

Дарагдажа абтаһан силос ганса эбэртэ бодо малда эдюулэгдэдэг бэшэ, харин ажахынууд хони, гахайнуудтаа үгэдэг болонхой. Һүүлэй үедэ республикымнай олонхи колхоз, совхозууд кукурузын баян ургаса абадаг боложо, тэрээгээрээ силос элбэгээр даража абана.

Мэргэжэлтын дурадхал

Силос дараха арганууд тухай

1-дэхи зураг

Силос дараха хүдэлмэриие онһожоруулха талаар дүй дүршэлтэйниье болоһон ажахынууд олошоронхой. 1961 ондо Хяагтын Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо хэдэн мянгаад тонно кукурузын, мүн полиин захаар болон хүдөө хээрэ газарай үрмэдэһэ ногоон сабшагдажа, силос дарагдажа абтаа һэн. Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозойхид силос дараха тушаа дүй дүршэл ехэтэй болонхой. Тус совхоздо жэл бүри үнеэн бүхэндэ 10-13 тонно шанартай силос дарагдана.

Эдэ ажахынуудай ямар аргаар, хайшан гээд силос даража абадаг дүй дүршэлые харуулая.

МАШИНА ЗЭМСЭГҮҮДЫЕ БЭЛДЭЛГЭ

Ажахынууд силос даралгада бэлэдхэхэдээ тон түрүүн машина, зэмсэгүүдээ һайнаар заһабарилжа абадаг. Силос хуряадаг «СК-2,6» түхэлэй комбайн, тракторай хооробууд хүдэлмэриин эхилхэһээ бүри урид заһабарилагдана. Олонхи комбайнернууд тиимэ комбайнуудые заһабарилхадаа транспортёрыень 90—95 сантиметрээр үндэр болгодог юм. Үндэрлэһэн хүүзэбтэй автомашинануудта, тракторай хоорбонуудта силос ашахада таатай.

«СК-2,6» түхэлэй комбайнуудай транспортёрнуудые үндэрлэхэдэ үшөө юугээрээ һайн бэ гэбэл: ашаа зөөдэг машинанууд ямаршье һаадгүйгөөр комбайнуудай ябажа байхада ашааллана. Мүн силосэй набша намаа гээгдэжэ, үрилтэ хоролтодо ородоггүй.

Ашаа тээдэг автомашинануудай хүүзэб, тракторай хоорбонуудые гурбан талаһаань модоор үндэр болгоходо багтаамжатай байдаг. Силосые багаар ашажа, олон эрьесэхэлтэгүй, нэгэ дороо ехээр зөөгдэнэ бшуу. Тиихэдээ бортнуудыень хэды шэнээгээр үндэрлэхэб? Автомашинануудай баруун хажуугай, урдахи бортнуудые 100—110 сантиметр, зүүн хажуугайхиинь 120—130 сантиметр үндэрлэхэдэ таатай. Эгээл хойто бортыень гэдэргэнь сэхэ болгожо гэнжээр тээгэлхэ. Тиигээд силосэй гэдэргээ унажа гээгдэхэгүйн тула аргамжаар хэһэн сеткэ хүүзэбэй оёорһоо оройдонь гаратар татаха шухала.

«Эрдэм» совхозой механизаторнууд автомашинын хүүзэбүүдһээ ашаа буулгаха арга шадамараар хэрэглэнэ. Тиихын тулада автомашинын хүүзэбэй урһаһаа 50—60 сантиметр богони хоёр модо бэлэдхэгдэнэ. Тэдэнь нэгэ үзүүрһээ түмэрөөр холбоотой, дундаа сахариг углаатай байдаг юм. Тэдэ модонуудынь хүүзэбэйнгээ оёорто табигдаад (**нэгэдэхи зураг**) силос ашагдана. Тиихэдээ түмэр сахаригынь ашаанайнгаа дээрэ бултайжа харагдахаар орхигдодог. Хожом ашаагаа буулгахадаа бэдэрэлтэгүй, тэрэ сахаригтань түмэр аргамжын үзүүртэ байһан гохо углаад, трактораар гэдэргэнь татуулагдана. Тиигэхэдэ хүүзэбтэ ашаатай байһан силос оёортоо байһан модотойгоо татагдаад силос дараха нүхэндэ буулгагдана.

Энэ арга хэрэглэхэдэ ажалынь хүнгэн, оройдоол 1,5—2 минутын туршада автомашинын хүүзэбһээ гү, али тракторай хоорбоһоо ашаа буулгагдадаг.

ГАЗАР ДЭЭРЭ ДАРАХАДА ҺАЙН

Газар дээрэ силосые дараха гээшэ эгээл һайн арга мүн. Энэ зорилгоор дороһоо уһа нэбшэжэ гарахагүй газар шэлэн олоод, 40—45 сантиметр гүнзэгыгөөр хонхойлгожо малтаха. Силос даража абаха тиимэ хонхорхойнуудай үргэниинь 8—12 метр, утаашаа 20—25 метр (**хоёрдохи зураг**) байдаг. Мүн бүри ута, багтаамжа ехэтэй хонхорхойнуудые бэлдэжэ болохо байна. Нэгэ газарта силосые ехээр лэ даража абахада һайн.

«Эрдэм» совхозой хоёрдохи отделенидэ бэлдэгдэһэн силос дараха бэлэдхэл алишье талаараа һайн шэнги байгаа һэн. Тэрэнэй түхэл **гурбадахи зураг** дээрэ харуулагдана. Тиимэ траншейн оёор тала ехэшье гүнзэгы бэшэ, 50—60 сантиметр. Тиигээд хажуу ханануудынь хабтагай модогүйгөөр хэгдэһэн, бороор һайса шабагданхай.

Силосые даража ябахадаа анхан нүхэнэйнгөө дундаһаа эхилхэ, асарагдаһан ашаануудайнь буулгагдамсаар тракторай хабтагай улаар даража байха шухала. Тиигэнгүй һэбхэгэрээр хэгдээ һаа, силос дундаһаа халажа эхилдэг.

Тиигэбэшье иимэ хахад траншейнүүдые бэлдэжэ, силос дарахада зарим дутагдалтай байдаг. Юуб гэхэдэ, малтагдаһан газарайнь ханын хаяагаар трактор ябажа болодоггүй, тиигээд силос шангаар шэглэгдэнгүй орхигдожо, тэндээ гутана. Энэ дутагдалые усадхахын тулада ондоо арга хэрэглэгдэдэг болонхой. Хэрбээ силосые хайша хайшаа 12—25 метр тухай түхэреэнээр обоолжо (**дүрбэдэхи зураг**) бэлэдхэбэл, бүри таатай болоно. Энэ ушарта силос һайнаар шэглэгдэдэг, нэгэ доро 2—3 мянган тонно силос даража боломоор.

Олонхи ушарта кукурузаар силос даража абахада шэмэ шүүһэ ехэтэй байдаг юм. Тэрэнь заримдаа миил доошоо орожо, газартаа шэнгэшэдэг. Тиигүүлэнгүйгөөр шанартай силос дарахын тула эрдэмэйхид кукурузынгаа набшаһанай 10—12 процентдэ хэршэгдэһэн һолоомо гү, али ондоо үрмэдэһэ шаралжаанай зүйл холисоно.

Ороной бусад областьнуудаарше кукуруза һолоомотой холигдожо дарагдадаг юм. Тиигэхэдэ шэмэ ехэтэй силос болоно. Кукуруза һолоомо хоёрые гансашье холижо худхангүйгөөр дээрэ дээрэһээнь дабхасуулжа силос дарахада болохо. Энэ ушарта кукурузань 10—15 сантиметр, һолоомонь 5 сантиметр зузаанаар абтана. Тиихэдээ эгээл доронь 30-50 см. һолоомо дэбдихэ ушартай. Удаань кукуруза һолоомо хоёроо дабхасуулжа хэһэн хойноо кукурузынгаа сула набшаһые эгээл дээрэнь оруулжа, 70-80 сантиметр зузаанаар хушаха бологдоно.

Мүнөө жэл олохон ажахынууд горохын эшэ набшаһые хэрэглэхэ байна. Тэрэниие кукурузатай холижо силос болгоходо таатай. Горохой болон ороohoто ургамалнуудай һолоомые «СК-2,6» түхэлэй комбайнаар хэршэхэдэ болохо.

2-дохи зураг

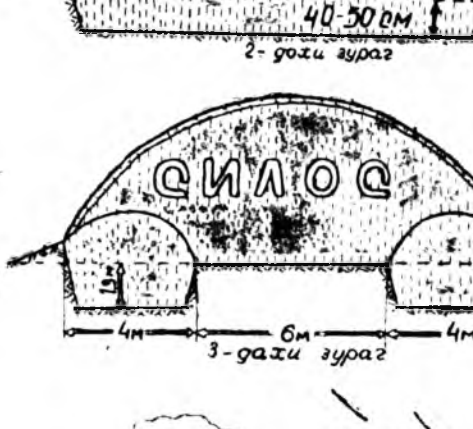

3-дахи зураг

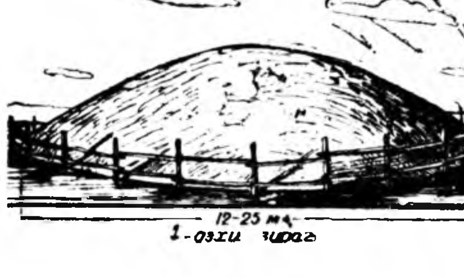

4-дэхи зураг

Тиихэдэ силос хуряалгада ябаха комбайнуудые бүлэг бүлэгөөр ашаглаха хэрэгтэй. Иимэ арга түрүү ажахынуудта үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Хэрбээ нэгэ газарта «СК-2,6» түхэлэй 3—4 комбайнуудай хүдэлөө һаа, тэндэ 10—12 автомашина, хоорботой тракторнуудые табяад ажалаа эмхилхэдэ болоно.

Машина, зэмсэгүүдые нэгэ доронь олоор хэрэглэхэдэ ажалай бүтээсэ дээшэлхэнь лабтай.

В. Бурмистров,

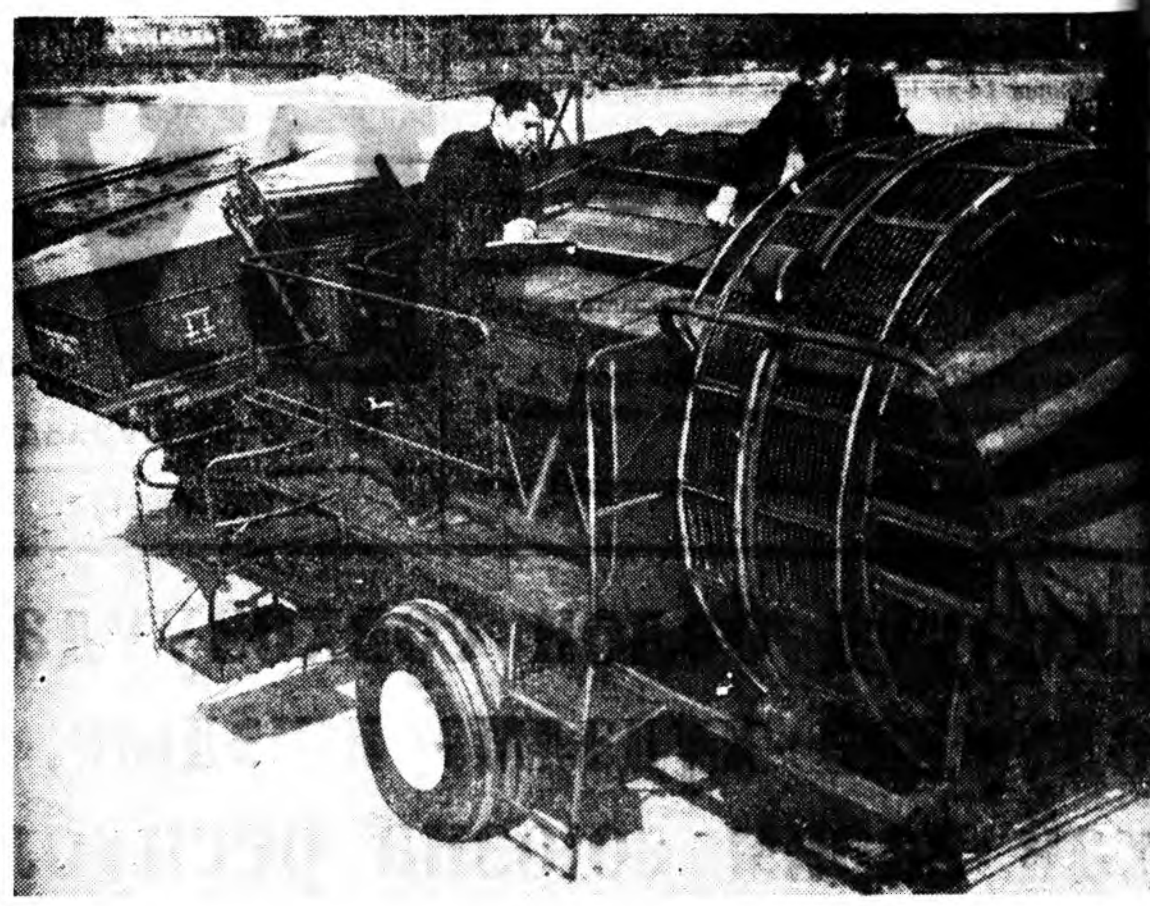

Брянска машина бүтээлгын заводой хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Тус заводойхид жэлэй эхинһээ хойшо хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые олоор бэлдээ. Гадна энэ заводой коллектив «К… хартаабха хуряадаг 500 комбайнуудые га…

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хартаабха хуряадаг шэн…

ТАСС-ай фот…

ТАСС-ай мэдүүл…

Германиин асуудалые амгалан ёһоор шиидхэхэ тухай Советскэ Союз, баруун гүрэнүүдэй хоорондо үни удаан сагай турша соо һанамжаяа хэлсээн болошо байна. Һүүлэй үедэ Советскэ Союз, Америкын Холбоото Штадуудай правительствын хоорондо иигэжэ һанамжаяа хэлсээн болоно.

Германитай эбэй договор баталжа, баруун гүрэнүүдэй правительствануд дэлхэйн хоёрдохи дайнай үлэгдэлнүүдые усадхаха шухала гээд мэдэрнэгүй гэжэ совет тусхай бүлэглэлнүүд гайхангяар тэмдэглэнэ. Иигэжэ мэдүүлхээр ТАСС түлөөлэгдөө. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэнһээ хойшо 17 жэл үнгэрөөшье һаань, Германиин эбэй договор үшөө баталагдаадүй. Европын түбтэ, Баруун Берлиндэ баруун гурбан гүрэнүүдэй — США-гай, Англиин, Франциин сэрэгүүд эзэмдэгшэд болоод байһаар. Баруун Берлин хадаа НАТО гэдэг ээрхэг түримхэй бүлэглэлэй сэрэгэй бааза болгогдоһон. Энэ бааза эб найрамдалда дуратай гүрэнүүдтэ, нэн түрүүндэ Германиин Демократическа Республикада эсэргүүгээр зорюулагданхай. Энэ сэрэгэй бааза Германиин Демократическа Республикын түбтэ оршоно.

Гитлеровскэ Германида эсэргүү дайнда хабаадаһан урданай союзнигууд—Советскэ Союз, США, Англи, Франци Германиин асуудал тухай өөрынгөө политикые тад ондоо зорилгонуудтай холбонхой. Баруун гүрэнүүдэй политикын бэелүүлэгдээд байхада Германи хоёр хуби болгожо таһалагданхай. Тиигэжэ Баруун гүрэнүүд Германиин Баруун хубиие милитаристска, үһөө мэеэгээ абаха, дайн байлдаа хэхэ зорилготой гүрэн болгохо һэдэлгэтэй. Энэ гүрэнэй политика, шэглэлынь эб найрамдалай, Германиин арадай ёһотойл национальна уг зорилгонуудта харша байна. Германиин газар дээрэ бии болоһон эб найрамдалда дуратай Германиин социалис гүрэнэй— Германиин Демократическа Республикын союзнигынь СССР болонхой. Энэ гүрэнэй политика, хүгжэлтэнь эб найрамдалай, Германиин бүхы арадай уг зорилгонуудтай хүсэдөөр таарална. Германиин империализмын ээрхэг түримхэй добтолгын, хорото хэрэгэй түлөө Германиин арад зон нэгэнтэ бэшэ өөрынгөө шуһаар тоосоһон, ехэ бэрхэшээлнүүдтэ ороһон байха юм.

Европын түбтэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай үлэгдэлнүүд үшөө усадхагдаагүй байһаар. Харин Баруун Берлиндэ НАТО-гой сэрэгэй бааза бии болгогдоһон байна. Тохёолдоһон энэ эрхэ байдалые хубилгангүй үлөөхэ гээшэ галаар наадаһан ушар болохо бшуу. Тохёолдоһон энэ эрхэ байдалые энэ зандань саашадаа байлгаха болоо һаа, Европодо ехэ гүрэнүүдэй хоорондо сэрэгэй тулалдаанай болохо аюул ушаржа болохо байна.

Советскэ Союз, Германиин Демократическа Республика, эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүд Германитай эбэй договор баталхын түлөө тэмсэнэ. Зүгөөр баруун гүрэнүүд Германиин асуудалые эбэй ёһоор шиидхэлгэдэ хабаадахаяа арсана. Баруун Берлиниие өөрынгөө сэрэгэй бааза болгожо байлгаха хүсэлтэй. Эдэнь баруун гүрэнүүдэй һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлгэтэй байһаниие, Баруун Берлинэй хүн зондо эрхэ сүлөө олгохо хүсэлтэй байһыень гэршэлнэ гээд мэдүүлгэнүүд хэгдэдэг юм. Энээниие нь Советскэ Союз, Германиин Демократическа Республика, эб найрамдалда дуратай бүхы гүрэнүүд үнэн зүб мэдүүлгэнүүд гэжэ тоолохо аргагүй.

Хэрбээ эдэ мэдүүлгэнүүдынь үнэн зүб байгаа һаа, баруун гүрэнүүд һайн һайхан зорилготой һаа, Баруун Берлиниие сүлөөтэ, демилитаризованно город болгохо тухай Советскэ правительствын дурадхалнуудые буруушаахагүй һэн. Иимэ һайн һайхан зорилготой байбал, Баруун Германиин бүлэглэлнүүдые дэмжэхэгүй байгаа. Баруун Германиин эдэ бүлэглэлнүүд үһөө мэеэгээ абаха, дайн байлдаа хэхэ, дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүнгүүдые шэнээр хаража үзэхэ гээшые өөрынгөө политикын туг болгонхой. Советскэ правительствын оруулһан энэ дурадхал Германитай эбэй договор баталжа, дэлхэйн хоёрдохи дайе дүүрэһэн дээрэ тоолохоһоо гадна, Германиин хоёршье гүрэнтэй бэшэ һаа, тэдэнэйнь нэгэнтэй — ГДР-тэй эбэй договор баталха, Баруун Берлиниие сүлөөтэ, демилитаризованно город гээд соносхохые хараална. Гадна доторойнгоо хэрэгүүдые газаа тээһээ ямаршье хамааралгагүйгөөр Баруун Берлинэй хүн зоной шиидхэхэ эрхэ сүлөө хүсэдөөр олгохые хараална бшуу.

Баруун Берлиндэ баруун гурбан гүрэнүүдэй эзэмдэлгын сэрэгүүдые байлгахада Баруун Берлинэй хүн зондо эрхэ сүлөө хангагдаха гээд Германиин асуудалые амгалан ёһоор шиидхэлгые буруушаадаг хүнүүд убайгүйгөөр мэдүүлдэг байха юм. Харин үнэндөө эзэмдэлгын сэрэгүүдые тэндэһээ гаргаад лэ байхада, ёһотойл эрхэ сүлөө тэндэ хангагдаха болоно. Сүлөө… таризованно город… ой дали доро Бару… ниие тодорхойлһон… та, тангариглан х… уласхоорондын гури… раада абаа һаа, энэ… рил эли тодо бол… Эдэ бүгэдэ Совет… тельствын оруулһан… нууд соо хараалаг…

Советскэ правител… бан гүрэнүүдэй эзэм… рэгүүдэй орондо ту… зорой туршада ОО… доро ондоо зарим… сэрэгүүдые табиха… гэй урагшатайгаар… түлөө зүбшөөһэн б… гэдөөрөө буу зэбсэг… эб найрамдал тогт… далнуудта зорюулһа… хэйн конгрессдэ эн… Советскэ правитель… гойлогшо Н. С. Хр… оной июлиин 10-да… һэн. Эдэ бүгэдэ мэ… юм.

Гурбан гүрэнүүдэ… гын сэрэгүүдые Ба… линһээ гаргаха асу… шухала болоод б… шухала асуудалһаа… лан, гүрэнүүд ондо… раа болодлотой болож… на гээд баруун гүрэ… рэ тоодо США-гай… шаалтай тусхай… лагшад мэдүүлнэ. Совет талада ше… хала асуудалынь б… шэл даа. Мүн бусад… хала асуудалнуудаа… хабаатай гүрэнүүдэ… дохи хараа шугаму… болонхой. СССР С… хоорондоо хараа бол… сэһэнэй һүүлээр эд… дэй баримталдаг ха… дутэрхы болоһон бэ… гөөр баруун гурба… дэй эзэмдэлгын сэр… хай асуудал хэлсэ… һаад тойбо ушаруул… скэ Союз хадаа Ба… линдэ НАТО-гой сэрэ… байлгахагүй. Тиимэ… скэ Союзай зүбшөө… лаар абаха элдэб… нууд бодотоор бэел… гүй байна. Европын… циалис хани барисаа… нүүдэй дунда аюул… байлгаха гэжэн һана… шөөжэ болохогүй. Э… тай газарһаа ша… Европодо эб найрам… рэг ямаршье үедэ… болохо байна бшуу.

США-гай гүрэнэй… мент һаяхан мэдүүл… руун Берлиндэ байд… гүрэнүүдэй сэрэгү… асуудалаар, Баруу… ниие НАТО-гой сэрэ… мүртэнь байлгаха ту… гай правительство б… далые хараада абад… шанайнгаа хараа шу… римталһаар. США-… нэй департаментын… сооһоо иигэжэ тодо… яахаб. Хэрбээ энэнь… баримталдаг хара… һаань, эб найрамда… тай олон гүрэнүүд… Советскэ Союзшье Г… эбэй договор батал… шиидхэхэ ушартай б… на бшуу. Тиигэжэ э… һуури дээрэ Баруун… асуудал шиидхэгдэх… Зүгөөр энэ ушарта б… рэнүүд хабаадахагүй…

Советскэ Союз, бус… рэнүүд Германиин а… эбэй ёһоор шиидхэ… хын түлөө тэмсэнэ. Советскэ Союз, бус… рэнүүд эбэй договор… хүсэлтэй. Германиин…

(Үргэлжэлэлынь нюурта)

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ухаалан зохёолгын, шэнэ юумэ нээлгын хэрэгүүдые эрхилдэг комитедтэ

МОСКВА. (ТАСС). Ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар энэ жэлдэ арадай ажахыда 1,6 миллиард түхэригэй алмалта хэгдээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ухаалан зохёолгын, шэнэ юумэ нээлгын хэрэгүүдые эрхилдэг комитедэй түлөөлэгшэдэй ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлһэнэй ёһоор, орон доторнай 2,5 миллион ухаалан зохёогшод, уралан нарижуулагшад бии юм.

Шэнэ һайн техникэ бии болгохо талаар инженернүүд, технигүүд, хүдэлмэришэд һүүлэй жэлнүүдэй туршада эдэбхитэйгээр ажаллалаг болоо. Олон ухаалан зохёолгын дурадхалнууд ехэ удха шанартай байба. Экономическа талаараа эдэ дурадхалнууд уралан нарижуулгын дурадхалнуудһаа 40 гара дахин ашагтай туһатай байна бшуу.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ухаалан зохёолгын, шэнэ юумэ нээлгын хэрэгүүдые эрхилдэг комитедэй заседани һаяхан болоо. Энэ заседанида тусхай тогтоол абтаа.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной июлиин 15.

...АСС-ай мэдүүлгэ

...схэл. Эхиниинь ...доха нюурта)

...элсээ баталха эрхэтэй ...дэниинь баруун гү... ...hажа шадахагүй гээд ... правительство нэгэн... мэдүүлhэн байна. ...ье Германиин мили... ...н талаhаа ээрхэг тү... ...обтолго хэхэ ябада... ...хан болюулхын зорил... ...договор баталагдаха ...Энэ эбэй договор ба... ...элхэйн хоёрдохи дай... ...тэ союзнигуудай тан... абаhан уялгануу... ...ралдана. Эдэ союзни... ...хэйн ерээдүйн хуби ...шидхэхэдээ эдэ уялга... ...абаhан байна бшуу.

...тэй эбэй договор ба... ...й hүүлээр Германиин ...тическа Республикын ...зар дээрэ шэнэ эрхэ ...бии болохо. Энэ газар ...хоёрдохи дайнай үлэг... ...hээ сүлөөлэгдэхэ. Гер... Демократическа Рес... ...ын бүрин эрхэтэй бай... ...г хүсэдөөр hэргээгдэхэ. ...иин Демократическа ...икын газар дээгүүр, ...р гарадаг хэлхеэ хол... ...зүйлнүүдтэ хиналта ...о хэрэг эндэ хабаатай ...Эбэй договорой бата... ...най hүүлээр Баруун ...сүлөөтэ, демилитари... ...город болобо гэжэ ...то хабаадагшадай та... ...харагдаха. Баруун Бер... ...сүлөөтэ, демилитаризо... ...город болоод байхада, ...э дулдыдан гараха ...онгууд бэелүүлэгдэхэ. ...Эдэ бүгэдэ тухай нэгэн... ...э мэдүүлгэ хэгдэhэн ...огоор хэлэхэдэ, Совет... ...юз, мүн бусадшье гүрэ... ...ДР-тэй эбэй договор ... НАТО-до хабаада... ...IA, тэдэнэй союзнигууд ...кэ Союзай зүбшөөлгүй... ...онтой эбэй договор ба... ...hааб даа. Советскэ Союз ...иимэ юумэ хэхэ ушар... ...лоно. Тиигээдшье Совет... ...юз милитаристска Япон... ...үү дайнда хабаада... ...гаа бшуу.

...ун гүрэнүүдэй зарим ...буулагшад хуушанайн... ...шалаар Советскэ Союз ...ханалта хэхэдээшье ар... ...гээшэ ха. Хуушанайнь ...а аашанууд үнинэй хэ... ...болошоо. Энэ юун ту... ...харуулнаб гэхэдэ, эдэ ...буулагшад бодото бай... ...хараада абанагүй. Улас... ...дын байдалые, мүнөө ...хүсэнүүдэй тэнсүүрие ...түримхэй империалис... ...кын талаhаа эдэнэр ха... ...сэгнэнэ. Энэмнай аюул...тай гээшэ. Дээрэлхүү, биб гэhэн зантай, хорото аашатай Гитлерэй харгыгаар ябахань аюултай гээшэ даа.

Эб найрамдал тогтоохо, арадуудай хоорондо хани барисаа хүгжөөхэ политика, Советскэ Союз ябуулhан, ябуулжашье байна. Советскэ Союз энэ политикаяа Германиин асуудалые эбэй ёhоор шиидхэхэ хэрэгтэшье бэелүүлнэ бшуу. Советскэ Союз США-тайшье, Англитайшье, Францитайшье, Баруун Германитайшье харилсаануудаа муу болгохо хүсэлгүй. Өөhэдынгөө урдын союзнигуудтай зүбшэжэ, СССР-эй правительство Германиин асуудалые эбэй ёhоор шиидхэхын түлөө хэды жэлэй туршада тэсэмгэйгээр оролдоно. Мүнөө тохёолдоhон байдалhаа, Германитай эбэй договорой баталагдаагүй байhанhаа шалтагаалан, сэрэгэй ехэ хохидол боложо магад гээд эдэ гүрэнүүдтэ, Баруун Германида ойлгохо аабза гэжэ СССР-эй правительство үшөөл этигэхэ хүсэлтэй.

Хэрбээ баруун гүрэнүүдтэй зүбшэгдэhэн шиидхэбэринүүдэй абтаагүй hаань, ГДР-тэй эбэй договор баталагдаха болоно. Иигэжэ Европын түбтэхи байдал үндэhөөрөө хубилха, дайнай үлэгдэлнүүд усадхагдаха, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудые hайжаруулха харгы зам сэбэрлэгдэхэ болоно. Мүн тэрэ тоодо ехэ гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудые hайжаруулха харгы зам сэбэрлэгдэхэ байна бшуу. Советскэ правительство иимэ хараа шугам үнинэй баримталдаг, мүнөөшье баримталжа байна.

ГДР-тэй эбэй договор баталхада, Германиин асуудалые амгалан ёhоор шиидхэхэ хэрэгтэй холбоотой асуудалнуудаар арсалдаанууд, үгээ ойлголсохогүй ябадал усадхагдаха. Мүн Баруун Берлиндэхи байдалые hайжаруулха хэрэгшье эндэ хабаатай. Эдэ арсалдаата асуудалнуудhаа шалтагаалжа, хэды жэлэй туршада уласхоорондын байдал шахардуу шанга, Европын байдал таарамжагүй муу болоод байна.

ГДР-тэй эбэй договор баталаа hаа, уласхоорондын байдал шахардуу, аюултай болохо гээд баруун тээ тоолодог. Ондоо талын иимэ шахардуу байдал тохёолдуулхал хүсэлтэй байгаа hаань, Германитай эбэй договор баталhанhаа уласхоорондын байдал шахардуу шанга болохо бшуу. Эээрхэг түримхэй хүсэнүүд дайн байлдаанай гуламтые унтараангүй орхихо хүсэлтэй. Харин Советскэ Союз эб найрамдалай бата бэхи, сэхэ шууд политикые эдэ эээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй хүсэл эрмэлзэлгэдэ эсэргүүгээр табина.

Европодохи шахардуу байдалые hайжаруулха, эб найрамдалай хэрэгые бэхижүүлхэ түлхюур, Германитай эбэй договор баталалга болоно. Гитлеровскэ Германиие бута сохилгодо шиидхэхы үүргэ дүүргэhэн гүрэн бологшо Советскэ Союз өөрынгөө уялгые эсэстэнь хүрэтэр дүүргэхэ.

Советскэ Союзай правительствын толгойлогшо Н. С. Хрущев СССР-эй гадаадын политикын эб найрамдалда дуратай энэ шэглэлые бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо зорилготой Бүхэдэлхэйн конгрессэй ендэр дээрэhээ тангариглан тодорхойлоо hэн.

Москва,
1962 оной июлиин 12.

БҮГЭДӨӨРӨӨ БУУ ЗЭБСЭГ ХУРЯАХА, ЭБ НАЙРАМДАЛ ТОГТООХО АСУУДАЛНУУДТА ЗОРЮУЛАГДАhАН БҮХЭДЭЛХЭЙН КОНГРЕСС

МОСКВА, июлиин 13. (ТАСС). Делегадууд, ажаглагшад, конгрессто уригдаhан айлшад мэргэжэл мэргэжэлээрээ уулзажа хөөрэлдэбэ. Профсоюзуудай, парламентын гэшүүдэй, медигүүдэй, архитекторнүүдэй, уран зохёолшодой, эрдэмтэдэй дайн байлдаанда эсэргүү, эб найрамдал тогтоохо хүдэлөөндэ хабаадаха үүргэ тухайнь тэдэнэр ашатай hайнаар зүбшөө. Буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал хамгаалан тогтоохо тэмсэлдэ арадуудай эб хамта байха хэрэг туйлай ехэ удха шанартай гэжэ дэлхэйн бүхы газар нютагуудай түлөөлэгшэд тэндэ тэмдэглэбэ.

Европын, Америкын, Азиин, Африкын оронуудhаа ерэhэн парламентын олон гэшүүд Кремлиин ордон соо уулзажа, буу зэбсэг хуряалгын, эб найрамдал бэхижүүлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Японой, Чилиин, Советскэ Союзай, Болгариин, Ганын болон бусад оронуудай парламентнуудай гэшүүд эдэ асуудалнуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаhан байна.

Кремлиин ордон соо болоhон энэ уулзалгын президиумдэ дэлхэйн элитэ эрдэмтэд: М. Келдыш (СССР), Пьер Бикар (Франци), Каору Ясуи (Япони), Георгий Наджаков (Болгари) ба бусад оролсожо, Индиин эрдэмтэ Сахиб Сингх Сокхей түрүүлэгшээр hунгагдаба.

...СКВА. Бүхэдэлхэйн кон... Советскэ колхозой мэ... түрүүлэгшэ П. Малини... ...ерикын түлөөлэгшэ Кла... Миа, энэдхэг эхэнэр ...Гупта эб найрамдал тог... тухай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Ажаhуудалай асуудалаар

Ажалшадай эрилтэ хэрэгсэл улам hайнаар хангая!

1960 ондо хилээмэ худалдаха тусхай оньhожоруулагдамал предприяти город доторнай эмхидхэгдэhэн бэлэй. Бидэнэй урда ямар зорилго табигдаhан байгааб гэхэдэ, хилээмэ болон бусад хилээмэнэй зүйлүүдые ажалшадай hонирхомоор олон янзын болгохо, тиигээд худалдан абагшадай эрилтыень бүрин хангажа байхаар хараалагдаhан байгаа. Үнгэрhэн хугасаа соо энэ талаар зарим тэды юумэн хэгдээ. Илангаяа хилээмэнэй шанар эрид hайжаруулхын түлөө тэмсэhэн байнабди. Тиигэжэ дүн хамта 300 шахуу ушарта муугаар баригдаhан хилээмэн гэдэргээ бусаагдаа.

Мүнөө үедэ хилээмэ худалдаха талаар түрүү hайн, шэнэ онол аргануудые шадаал hаа үргэнөөр хэрэглэхые эрмэлзэгдэнэ. Жэшээ болгон Железнодорожно районой № 2 магазиниие абаад үзэе. Эндэхи коллектив бусадhаа түрүүлэн шэнэ hайн аргануудые ажалдаа зоримгойгоор нэбтэрүүлнэ.

Тэрэшэлэн хилээмэнэй зарим магазинуудта шэнэ шэнэ оньhон аргануud нэбтэрүүлэгдэжэ байнхай. Энэнь ямар удхатай юм бэ гэхэдэ, тусхай конвейерээр таhаг бүхэндэ элдэб сортын хилээмэн абаашагдана. Энээнэй ашаар ажалшад дуратай юумэе өөhэдөө шэлэн абадаг болонхой. Горхлебторгын эмхидхэгдэhээр, бүхы хилээмэнэй 75 хубинь имагтал эндэхи магазинуудта худалдагдаха байна. Гадна ерэхэ жэлдэ наймаашангүйгөөр хүдэлдэг магазинуудта хилээмэ худалдалга 45—50 процентээр ехэ болохо.

Шухала зорилгонуудаймнай нэгэн гэхэдэ, хилээмэ худалдадаг бүхы эмхинүүд шанарай түлөө шангаар тэмсэдэг боложо байна. Энэ хэрэгтэ Улаан-Үдын горсоведэй нютагай промышленностиин саг үргэлжын комисси ехэ туhаламжа үзүүлнэ. Комиссиин эдэбхитэй гэшүүд нүхэр Поменко, Басович, Куришкина, Мещерякова, Лобуч болон бусад шударгыгаар хабаадалсадаг. Тэдэнэй үүсхэлээр hуурин газар бүхэндэ штатна бэшэ бүлэгүүд эмхидхэгдээд, тэндэхи магазинуудта наймаалагдадаг хилээмэнэй шанар байд гээд лэ шалгажа байдаг. Тиигээд эндэ элирүүлэгдэhэн дутагдалнуудые унжагайруулангүй, тэрэ дары ажалшадай суглаан дээрэ табидаг, зүбшэн хэлсэдэг байха юм. Тээсгэн № 2 хилээмэнэй заводто болоhон ажалшадай суглаан угаа ехэ туhа нүлөө үзүүлээ. Тэдэнэй оруулhан hанамжа дурадхалаар бүри hаяхан республикын Министрнүүдэй Совет тусгаар шиидхэбэри гаргаа. Тэрээн соонь хилээмэ баригшад болон зөөгшэдэй үүргэ харюусалгыень туд бүридэнь эрид дээшэлүүлхэ тушаа шухалашалан заагданхай.

Дурсагдаhан комисси гансал хилээмэнэй шанар шалгаhаараа хамаг хүдэлмэреэ хизаарладаг бэшэ, мүн зоной ажаhуудал хангаха предприяти, мебельнэ фабрика, бусад хэрэгсэлнүүдээр бүри hонирходог боложо байнхай. Олониитын туhаламжа дэмжэлгээр эдэ комиссинуудай үүргэнь үдэрhөө үдэртэ дээшэлнэ, эгээл тиимэhээ тэдэнэр алибаа юумэндэ шударгыгаар оролсодог, суглаа, зүблөөгөө кабинет соо бэшэ, шадаал hаа зоной хүдэлдэг газарта үнгэргэдэг болонхой. Тиигэжэ тэдэнэр үргэн зоной хүсэл hанал мэдэжэ, хараа түсэб, ажал хэрэгээ ажахыдаа дүтэрхы холбоотойгоор шиидхэдэг байна.

Саашадаа бэелүүлхэ, бүтээхэ, хэхэ юумэмнай ехэ. Гол зорилгомнай юуб гэхэдэ, хамагай түрүүн хамтын хэрэгэй аша туhа хаража, хүдэлмэреэ эмхидхэхэ, городой ажалшадые үдэрhөө үдэртэ эрхим шанартай хилээмээр таhалгаряагүй хангажа байха гээшэ бидэнэй зайлашагүй шухала зорилго болоно. Энэ хэрэгтэмнай городой олониитэ саашадаашье бодото туhаламжа үзүүлхэ бээз гэжэ найдахаар.

И. ГРУШЕВСКИЙ,
Улаан-Үдын горхлебторгын директор.

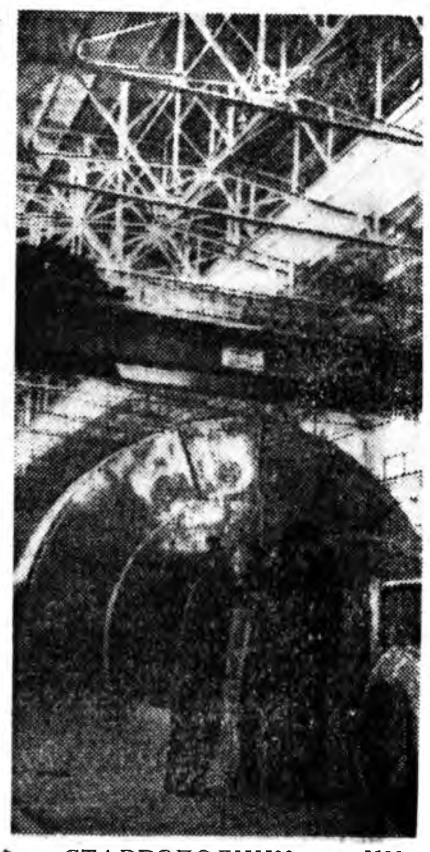

СТАВРОПОЛИИН ХИЗААР. Невинномысскэ азотнотукова заводой бүхы гол түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдаа.

Минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха энэ ехэ завод болзорhоо жэлээр урид ашаглалгада оруулагдахань. Зураг дээрэ: компрессорнэ цех соо.

ТАСС-ай фотохронико.

Толилогдоогүй бэшэгэй hүүлээр

Ивалгын туршалгын ажахын нэгэдэхи отделениhээ манай редакцида бэшэг ерээ hэн. Тэрэнэй буулгабари Советскэ райкомдо эльгээжэ, мэдээсэгдэhэн дутагдалнуудаар хэмжээ абахыень зууршалаа hэмди.

—Хонишон Шойдон Гармажапов, моришон Дондок Мункуев гэгшэд ниитын малай харууhанда мууса хандадаг, хара хубиингаа талые ехэдэ бододог байhаниинь тодороо.

Бригадын суглаагаар Гармажапов үмсынгөө үнеэ, хониной отарада байлгахаа хорюулаа, тиихэдэ Мункуев хүдэлмэриhөө гаргагдаа. Хамтын тэжээл үбэршэлhэнэйнь түлөө Мункуевай хэрэг мүрдэлгын газарта үгтөө,—гэжэ тус райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Ц. Митыпов мэдээсэбэ.

ХУСЫН ГЭРЭЭД ҮГЭ

(Шог зугаа)

Сэлмэг нэгэ үдэр hэн.
Шэхэндэм ээм шэбэнээ:
— Амбаарай хорёо ошогты
Ашаан дэгэлээ дэлгэгты.
Маанад ехээр баярлаад,
Мааралдан яража ерэбэбди.
Олон зон бүгэдөөрөө
Угтажа маниие байгаад hэн.
Хойто урда хүлнүүдымнай
Холбожо шангаар уяад,
Зайн галай машинаар
Захаhаань хайшалжа эхилбэд.
Бэшэ нүхэдөө шагнахадам:
—Бэедэм шарха бү гаргыт,
Бүгшэм дулаанай сагта
Бүтэжэ үхэхэнь бэрхатэйл,—
гэнэд.

Хүсэд шагнажа үрдеэгүйдэм
Хурэжэ ерэбэл минии зэлжээн
Гэдэргэмэ харуулаад татаба —
Гэлэгэй Анна—гэлсэнэ...
Абажа ноохыем эхилхэдээ
Аягланжа байжа хайшалбал,
Совхоздоо бэлэглэхэ ноохыем
Сооxорложо байжа хайшалбал.
Хороо ехээр бусалhандаа
Хүдэлжэ бэеэрээ эхилбэб,
Сухалаа ехээр хүрэhэндөө
Сохижо эбэрээрээ оробоб.
Хүсэд бэеым хайшалангүй
Хүзүүем голложо hуубал,
Абажа ноохыем дууhангүй
Амиием бүтээжэ захалбал.
Нүхэдөөрөө сэнгэжэ ябахагүй
Нүгэлтэй амитан байгаа гүб,
Гэшхэжэ ногоо зулгаахагүй
Гэмтэй амитан гээшэ гүб.
Хусын гэрээд үгэ
Хүн зоной дунда
Энээнhээ хойшонхи сагта
Иигэжэ дуулдахаа болиг лэ!

Д. ГУНСЫНОВ.

...ХАРГЫ, ХАРГЫ...

★
Журналистын блокнодhоо
★ ★

...ы, харгы... Зүлгэ зөөлэн но...шье, алтан шара элhээршье, ...таршье хушагдаhан али олон, ...шинии нюрган дээгүүр хэды ...морёоршье нашүүлээбиб. Ма...соошье бүүбэйлүүлээбиб — ...о барашагүй. Зүгөөр эгээл шу... тиигэжэ ябахадаа янза бү...үнүүдээр, тэдэнэй hонирхол...би заяантай, дэлгэр уужам ...айнь танилсааб. Магад тии...даш шамда, харгы, хүн ду...дуун, шүлэгтөө магтадаг ...дэ би мэнэ hая уужамхан ...нгэ талаар, Хориин дайдаар ...а, уулзаhан хүнүүд тухайгаа ...оноор даа, блокнодойнгоо ...эн хуудаhан соо багтаан бэ...э уншагшадта дурадхахам...

...АШААНАЙ МАШИНЫН КУЗОВ СОО

...а элhэн харгы бороогой hүү...нтэ шараhан наранда ялал...ар нэгэн алтан бүhэ шан...ори, Яруунын тэг дундахи ...талые орёоно. Ашаанай ма...арай гэжэ «hунган» (манай ...араа үргэжэ, замай машина...гые иигэжэ нэрлэдэг) hуун...дан эрэ зонуудаар үсөөн үгэ ...наб. Залуушуулшье hаа, дуу...гүй. Юрэл hуунабди. Ялхиин ...о, харгы жолоошо хоёроо ...огоо хараанабди. Гэнтэ ма...аа зог татаад зогсошоходо: ...дхэр абаг, энэмнай яажа ...

...жо, hүүжыемнай мүлтэлхэ ...а!—гэлдэн ехэл енгүүрхэлдэ...

...кузовоймнай хажуу ханада ...ан гарнууд харагдаад, саанаhаань шарахан толгойтой, ехэнүүд хүб хүхэ нюдэтэй, шантагархан хамартай басаган бултайба. Бидэ абяагүй болошобобди. hанаамгай нэгэмнай гүйжэ бодоод, гарhаань татажа, кузов дээрэ гаргажархиба. Тэрэмнай аман соогоо шахуу: «Мэндэ» гэжэ гүбэнөөд, бидэнhээ саанахана гансаараа hуушаба.

— Ябахамнай гү?!— гэжэ жолоошо кабина сооhоо хашхарба.

— Ябая!

Хэмнайшье тэрэ басагантай түрүүлэн хөөрэлдэжэ зүрхэлбэгүй.

— Наашаа hуугыт,—гэбэб.

— Гэмгүй.

Абяагүй гүйлгэлдэжэл ябабабди.

Гэнтэ тэрэ басагамнай уяхан аад, hулахан хоолойгоор:

Эх, харгынууд, харгынууд.

Тооhон, манан,—гээд эхилшэхэдэнь, бидэ баран дуу дуулахыень хүлеэжэ байhандал, бүдүүнүүд хоолойгоороо:

Элдэб ушаралнууд —
Хооhон,
уняар,—гээд дэмжэшэбэбди.

Энэ дуунай hүүлээр үшөөшье олон дуунуудые татабабди. Гэнтэ мэдэхэдээ тэрэ ашаанай машинын кузов дээрэ суглараhан бэе бэеэ танихатай танихагүй хүнүүд хани дүтэ болошоhон байбабди: дуунай хүсэн иимэл ха юм. Дуун хүнүүдые хани дүтэ болгодог онсо хүсэтэйл.

Би Галитай (тэрэ басагамнай машинын хэдышье ондого сондого гүйжэ-ябаашье hаа, гараханаа намда hарбайн, иигэжэ нэрэеэ хэлээ hэн) халан хөөрэлдэжэ эхилбэб. Анаагай совхозой зургаадахи фермын Түглын отарын хони адуулагша Галя Лесневская нам уруу ехэл этигэнгеэр хараад:

—Би Улаан-Үдын мяханай комбинадта элдэб ажал хэгшээр хүдэлжэ байгаа hэм. Январь соо сакманщик боложо, комсомолой комитедэй даабаряар ерэhэн аад, мүнөө болоторoo бусаагүйб. Хонишон болооб гэжэ шиидээб. Энэ мүнөө фермынгээ центр ошожо, совхозой гэшүүн болобо гэhэн захиралтаяа абаад ябанаб.

Би хөөрөөгынь анхаралтайгаар шагнажа hуунаб. Галя гэнтэ:

—Ой! Үнгэршэхэмнил,— гээд ашаанай машинын кабиные хүнхинэсэ тоншошобо. Машина байшаба. Галиин бултанаймнай гар баряад кузов дээрэhээ hуража буугаад, косынкаараа даллан байхадань:

— Галя, хадамтай гүш?!— гэжэ хэншьеб хашхарба.

—Гээгдээш,—гэжэ Галя шоглон харюусаад, hүүлдэнь:

—Бидэ тээ тэндэ байдагбди. Ерэжэ байгаарайгты!—гэжэ хашхарба. Машина байраhаа хүдэлжэ, Галиин хүхэ торгон плати улаан харгы дээрэ, ургы мэтэ, намилзажа байба. Тиигээд харагдахаяа болишобо. Хэмнэйшьеб:

Эх, харгынууд, харгынууд

Тооhон, манан,—гээд дуугаа эхилхэ гэхэдэнь, бэшэниинь дэмжэбэгүй. Би Улаан-Үдын мяханай комбинадhаа хүдөө ерэжэ ходоодоо хүдэлхөөр шиидэhэн нюргаар бишыхан, шарахан үhэтэй басаган тухай удаан бодолгото боложо hуугаа hэм.

2. ХҮНГЭН МАШИНЫН КАБИНА СОО...

Харгыда гансал танигдаагүй зөн золгодог бэшэ, харин таниhан зөншье ушардаг. Үглөөгүүр эртэнhээ эхилээд, үдэшэ болотор Хэжэнгэ, ошохо машина хүлеэжэ ядаад, байза, гостиницадаа орожо хурхиршаха юм байна, бороо доро хэды болотор машина хүлеэхэ хүнбиб гэжэ шиидээд, ябахым тэндэ, урдамни, «ГАЗ-69» маркын хүнгэн машина ерээд тогтошобо. Үүдэнэйнь нээгдээдхихэдэ, минии хуушанай танил Цырендондок Базаржапов энеэбхилжэ байба.

— Хэжэнгэ гү?
— Хэжэнгэ даа.
— Зай, hуу.

Харгы, харгы... Хада уулыншье боорёор, харьялан урдаhан Худан голой хүүргэ дээгүүршье «газигнай» бүмбэлзэнэ.

Би Цырендондок Жамсуевичые, хуряангыгаар, Цырен Жамсуевичые үнинэйл таниха hэм. Тэрэ зангаар даруушье, номгоншье hаа, шиидхэхы сагта зоригоор ядадаггүй, барихanaa алдадаггүй, хүсэhэндөө хүрэдэг хүбүүн hэн. Дүшөөд оной hүүл багаар тракторист, тракторна бригадай бригадир—залуухан хүбүүн хээр мори тэргэлэнхэй Хэжэнгээр ябагша hэн. hүүлдэнь техникумдэ hурахаяа ошобо гэhэн hураг дуулдаад, хэрбээ алдуу хээгүй hаам, 1955 ондо Челябинскын хүдөө ажахые оньhожоруулха ба электрификацилха институт хоёр жэлэй болзор соо дүүргээд, Хориин МТС-эй главна инженерээр хүдэлжэ эхилээ hэн.

Мүнөө Чисаанын совхозой директор Цырен Жамсуевич Базаржаповтай хүнгэн машинынь кабина соо кукуруза, бобы, горох тухай хөөрэлдэнэбди.

—Жэгтэйл hайхан жэл гараба гээшэ даа. Таряа, ногоомнай айхабтараар урганхай.

—Хаанашье тиимэ,—гэнэб.—Кукурузатнай хэр гаража байнаб?

—Бидэ мүнөө жэл 1600 гектар кукуруза таряабди. Нёдондо оройдоо 800 га таряа hэмди. Тиихэдээ нёдондонойхиhоо хоёр дахин ехые тариhан болонобди. Ехэл эбтэйгээр гаража байна даа. Хойто жэл үшөөшье ехые тарихабди. Гадна бобы 50 гектар таряабди. Энэмнай багал гээшэ. Никита Сергеевич горох, бобы гэхэ мэтэ ургамалнуудай тон шухала удха шанартай байhые нэгэтэ бэшэ заагаа hэн. Хойто жэлhээ эдэ шэмэтэй ургамалнуудые нилээд ехээр тарихабди.

Гэнтэ Цырен Жамсуевич нам руу шогтойгоор хараад:

—Ши иихэдээ интервью абажа байна гээшэ гүш, ойлгохоёо болёод байнаб,—гэбэ.

—Алинииньшье болууж ан. Танай совхоз мяха тушаалгаар хахад жэлэйнгээ түсэб бусад совхозуудhаа холо үлүүлэн дүүргээ гээшэ аабза?

—Тиимэ, 131 процентээр.

— Ямар арга боломжонуудаа хэрэглэжэ иимэ амжалта туйлаабта?

—Совхоздо ямаршье арга боломжонууд бии ха юм. Нэн түрүүн манай совхозой малшадай, хонишодой үүргэ ехэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Үбhэ тэжээлээр хүсэд хангагданхай hэн тула үбэлжэлгээ hайн үнгэргөөбди. Малнай тураагүй, тобир зандаа ногоондо гараа hэн.

Хүнгэн машинын кабина соо зөөлэн, хөөрэлдэхэдэшье аятай. Мэдээгүйдөө Хориhоо Хэжэнгэ хүрэжэ ерэшоод байбабди.

— Манайда орое, сай уугаад гарая,—гэhэм, Цырен Жамсуевич тархяа hэжэрбэ:

—Сүлөөгүйб. Мүнөөдэр ноохо хайшалалгын пунктнуудаар ябаха ёhотойб, ноохо хайшалалгамнай унжагайрхаяа hанажа байна. Үшөө үбhэ хуряалгада орохын урда тээхэнэ фермэнүүдээрээ ябажа, бэлэдхэлыень шалгахаб,—гэжэ арсахадань, би нүхэрөө ойлгожо байгаа hэм. Мүнөөнэймнай совхоз нилээд ехэ, орёо нарин ажахы ха юм. Тиимэ ажахы ударидагшын сүлөөгүй ябахань ойлгосотой.

—Хожом оруужаб.

—Тиигэбэл, хожом, зай, баяртай!

Би машинынь хойноhоо хараад нэгэ хэды байхадаа, өөрынгөө нүхэр, залуу директор, коммунист Цырендондок Жамсуевич Базаржапов зориhондоо хүрэхэ зоригтой, hанаhанаа хүсэлдүүлхэ шадалтай хүн гэжэ шэбшээ hэн. Тиимэл хаданъ тэрэниие Чисаанын совхозой директор болгоо.

3. «БЕЛАРУСЬ» ТРАКТОР ДЭЭРЭ

Үдын совхозой 4-дэхи фермэ Хориин дардам харгыhаа хэдэхэн модоной газарта хажуу тээшээ оршодог. Тэрээн тээшэ ябагаар алхалжа ябатарни, «пүр-пүр» абяан дуулдажа, эрьелдэхэдэм мундуу томо бэетэй, наранhаа харлаhан юрын буряад нюуртай хүбүүн «Беларусь» тракторaар хүсэжэ:

—hуугыт,—гэбэ.

Баhал уулзалга, баhал хөөрэлдөөн... Удангүй мэдэхэдэм, хажуудахи хүбүүмни Үдын совхозой эрхим кукурузоводуудай нэгэн Ринчин-Цэдэб Жигжитов байшаба.

...Үшөө армида, Хитадта ябахадаа, Ринчин-Цэдэб муухан хубсаhатай юрын хитад ажалшадай кукуруза тарижа байхые хараhан, кукурузын ленёшка амталжа үзөө hэн.

— Тэндэ гайхалтай үндэр hэн даа кукуруза. Моритой хүнэй харагдахаар бэшэ,— гэжэ Ринчин-Цэдэб гараа өөдэнь даллан, иимэ гэжэ харуулна.

Тэрэ сагhаа хойшо кукуруза hанаандаашье оруулаагүй ябаа ха. Кукуруза манай Буряадташье тариха тухай хөөрэлдөөнэй эхилхэдэ Ринчин-Цэдэб дахин дахин Хитадай кукуруза тухай hанагша hэн.

Кукурузовод болохо хүн хэрэгтэй гэhэн hурагай гарахада, Ринчин-Цэдэб түрүүлэгшэдээ ошожо:

— Би болохоб,—гээ hэн.

Тэрэ сагhаа хойшо хэдышье оролдоо hаа, мүртэй ургаса, сэхынь хэлэхэдэ, абаагүй hэн. Хяагтын бэрхэшүүлнүүдэйшье дүршэлтэй танилсаа hэн. Зүгөөр лэ наг шэбхэ тарааха, уhалха талаар гансаараа мүртэй юумэ хэжэ шададаггүй hэн. Туhаламжа эрихэдэнь, хэншье урагша абадаггүй бэлэй.

— Харин совхоз болоhоор, ажахын тоосоондо ороhоор эрхэ байдалнай гансата хубилаа,—гэжэ Ринчин-Цэдэб хөөрэнэ. —Энэ хабар 500 центнер наг шэбхэ тараагааб. Уhалаашьеб. Мүнөө борнойлоод ябанаб.

Тракторнай эбтэйгээр ногоорон гаража байhан кукурузын дундуур ондогошон урагшаа дабшана.

— Харая,—гэнэб.

Трактораа байлгаад, буужа харабабди. Ринчин-Цэдэб hөөмэлжэ үзөөд:

—15—20 сантиметр тухай, —гэжэ багсаалаад, омогтой хүхюунээр хараад байна. Тэрэниие дэмжэжэ:

— Ёhоор даа,—гэнэб.

— Булагаймнай адагай гүүртын hаалишан hамгад намайе харамсаараа: «hүү, Ринчин-Цэдэбнай, кукурузымнай-ээн ерэбэл» гэлдэдэг. Одоол мүнөө үhэтэй жэл, 500 центнер ногоон набша хуряагаагүй hааш, арhыш хуулахабди» гэдэг. Арhаа хуулуулхаhаа айжа, оролдоно ха юм биб,— гэжэ замаймни хани шоглобо.

Трактортаа hуугаад саашаа дабшабабди. Тойроод харахада—үргэлжэ ногоон... hайн лэ ургаса абтаха даа. Ринчин-Цэдэб hаналыем тааhандал:

—Энэл даа минии даажа абаhан 120 га газар. Тэдэ hамгадай хэлэгшэ 500 центнер адаг лэ абахаб гэжэ hанагшаб,—гэбэ.

Бишье баhа тиигэжэ hанажа ябаа hэм. Баруун Хасууртай хүрөөд, тракторhаань буужа байхадам:

— Намартаа энээ руу ябаа hаа, ерэжэ хараарайгты, харгыhаа холо бэшэ ха юм,—гэжэ уриба.

— Ерэхэб!

Харгы, харгы... Иимэнүүд лэ хүнүүдээр шинии нюрган дээрэ танилсааб, хөөрэлдөөб, сэдьхэлэйнь бодолнуудай баянhаа хүртэлсөөб. Үшөөшье олон хүнүүдээр ши, харгы, танилсуулха байхаш, би этигэнэб. Тиимэhээд, харгы, шамда би дуратайб. Тиимэhээл шам дээгүүр ябаашадта бултандань үнэн зүрхэнhөө амжалта хүсэнэб, гансал амжалта.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

Амар мэндэ, хитад нүхэднай

«Бээжэн—Улаан-Баатар—Москва» гэһэн экспрессэй Совет ороной хилэ дээрэхи түрүүшын станци болохо Наушки тосхон хүрэжэ ерэхэдэ, гүран шиирэн бороо бүлеэхэн дуһалнуудаа сасан байба. Хитадһаа Финляндиин ниислэл хото—Хельсинки уласхоорондын залуушуулай наймадахи фестивальда зорижо ябаа аха дүү арадайнгаа залуушуулай эрхим түлөөлэгшэдые угтахаяа Буряадай комсомолой түлөөлэгшэд, мүн Наушки тосхоной, Хяагта городой ажалшад перрон дээрэ олоороо суглараад байба.

Экспрессэй зогсожо, айлшадайнгаа буумсаар, угтагшад улаан, ягаан, ногоон, хүхэ хүдөө буряад талынгаа сэсэгүүдые тэдэндэ толгой тоолон барюулжа, халуун талархалаа мэдүүлбэ. Сэсэг бэлэг абаһан хитадай залуушуулай шэг шарай ямар хүхюун бэ! (Нэгэдэхи зураг).

— Буряад орондо бороогоор угтуулаашье һаа, сэдьхэлнай танай бэлэгһээ, танай халуунаар угтаһанһаа гэрэлтэй һайхан байна, —гэһэн хөөрэлдөөншье гарана. Значогуудааршье андалдаан болоно. (Хоёрдохи зураг).

Удангүй совет-хитад залуушуулай эбтэй хани нүхэсэлдэ зорюулагдаһан митинг ВЛКСМ-эй Хяагтын райкомой секретарь Алексей Нечаев нээхэдээ:

— Амар мэндэ, хитад нүхэднай!—гэжэ түрүүшын үгэнүүдээ эхилбэ.

Мүн ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь М. Мулонов, Хяагтын трикотажна фабрикын технолог Л. Халбаева гэгшэд хитад нүхэдтөө хани халуун үгэнүүдээр хандаа.

Харюудань хитадай залуушуулай делегациие толгойлогшо нүхэр Цзянь Давэй үгэ хэлэхэ зуураа:

—Совет ороной дэбисхэр дээрэ ороходомнай иимэ халуун угталгын хүлеэжэ байһанда гүн сэдьхэлээ хүдэлгэн, та бүгэдэндэ олон миллион хитад залуушуулай зүгһөө халуун баяр хүргэнэбди!—гэбэ.

Митингын дүүрэхэдэ, хитад, совет залуушуул хэндэньшье ойлгосотой, түрэл аялгатай «Демократическа залуушуулай гимн» дуулажа, хүхюун хатар, зугаа наада эмхидхээ.

Спортын һонинууд

✦ «Спартак» бүлгэмэй Сибириин болон Алас Дурна зүгэй зонын мүрысөөндэ хабаадалсахаяа Буряадай велосипедистнүүдэй суглуулагдамал команда Эрхүү город ошобо. Командада нэгэдэхи разрядай спортсменүүд Горинов, Заикин, Кокорин, Путинцев гэгшэд оролсоно.

✦ Хабаровск хотодо хүдөө ажахын институдуудай студентнэрэй дунда велосипедээр зонын мүрысөөн болобо. Буряадай хүдөө ажахын институдай студентнэрэй команда түрүү һуури эзэлжэ, СССР-эй «Буревестник» бүлгэмэй Центральна соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадаха болоо. Энэ мүрысөөн Ригэ городто болохо юм.

✦ Хүнгэн атлетикээр Улаан-Үдэ городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн дүүрэбэ. Энэ мүрысөөн хоёр таһаржа болоо. Түрүүшын нааданда «Спартак» бүлгэмэй спортсменүүд дамжуулгын шан абаба. Хоёрдохи һуурида Байгалай физкультурнигууд, гурбадахида «Динамын» командынхид гараа.

Хоёрдохи бүлэгтэ наадагшадай дундаһаа «Электромашина» заводойхид илажа, «Трудовые резервы» командынхид хоёрдохи һуурида, нютагай промышленностиин коллективүүдэй суглуулагдамал команда гурбадахи һуурида гараа.

✦ Выборг городто РСФСР-эй «Спартак» бүлгэмэй эдир шатаршадай мүрысөөн болобо. Буряадай республикаһаа ошоһон Валерий Улымжиев 10-һаа 6 очко абажа, спортын нэгэдэхи разрядай нормо дүүргэбэ.

✦ Футболоор Буряадай республикын кубок абахын түлөө мүрысөөн дүүрэхэ боложо байна. Хахад финалда гараһан дүрбэн команданууд эдэ үдэрнүүдтэ уулзахань.

✦ РСФСР-эй «Урожай» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадахаяа манай республикын волейболистнуудай команда Грозно город самолёдоор мордобо.

АРТИСТНАР АЙЛШАЛБАД

Буряадай филармониин эстрадна бригада (хүтэлбэрилэгшэнь Софья Барцева) Түнхэнэй аймагаар ябажа, олон концерт харуулаа. Тэдэнэрэй «Восточные Саяны», «Сибиряк» колхозуудай, Саяанай совхозой отделенинүүдтэ, Аршаан курортдо концертнүүдые табихадань, хамта дээрээ 3000 гаран хүн халуунаар угтажа, ехээр һонирхон хараба.

Буряад амаршалгын хатар, мүн молдаван, негр, энэдхэг, мексикэ арадай хатарнуудые Софья Барцева Михаил Фатеев хоёрой гүйсэдхэхэдэ, харагшад ехэл урмашаа.

Х. Хантаев.

„Соносогты! Хүндэтэ нүхэд, Нарһата хэлэжэ байна“

Нютагай радиодамжу…

Нютагай хүгжэмшэ Федор Виноградовай «Минии Ярууна, минии Ярууна» гэһэн мэдээжэ дуунай аялган—уряалай дохёо түр зуура хангюурдаад, «Соносогты! Хүндэтэ нүхэд, Нарһата хэлэжэ байна» гэжэ заншалта радиодамжуулга Яруунын аймагай түбһөө эхилдэг. Дамжуулгын үедэ—үдэшын 6 час хахадһаа 7 час болотор—аймагай бүхы радиоузелнууд телефоной утаһаар холбогдожо, Үльдэргэһөө Тэлимбэ хүрэтэр гурбан зуугаад модоной газарта таража ажаһууһан хүн зон аймаг соохи һониноо нэгэ доро шагнадаг болоһондоо ехэ баяртай.

— Долоон хоногто гурба удаа хэгдэдэг дамжуулга бүхэниие алдангүй шагнаад байһан хүндэ радиомнай ёһотойл аман үгын газетэ болоод байнал,— гэжэ эндэхид омогорхон хөөрэлдэдэг юм.

Аймагай замай залууршадай амжалта тухай богонихон аад, һонирхолтой хөөрөөгөөр радиодамжуулга эхилдэг. Нютаг нютагта хэгдэжэ байгаа хүдөө ажахын шухала хүдэлмэринүүдэй ябаса тухай шэнжэлэл, тэрэнһээ уламжалһан шэнэ зорилгонууд, уряа лозунгнууд гаргагдадаг. Удаалуулан ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл гү, али мэргэжэлтэдэй зүбшөөл, нэгэ гэбэл, ниитэ-политическэ темээр хөөрэлдөөн болодог байна. Тиихэдэ хуушанай үлэгдэл—залхуу, хомхой хобдог хүнүүдые, архинша, хобуушадые хайрагүйгөөр шүүмжэлһэн сатираар радиогой һонин түгэсэдэг заншалтай. Уран һайханай кружогуудай шэнэ дуу, хүгжэм, уран уншалга үе үе болоод лэ программын дундуур оруулхада, дамжуулга бүхэн бүри шэхэндэ шэмэгтэй, сэдьхэлдэ дулаанаар үзэгдэдэг.

Яруунын радиодамжуулгын үшөө нэгэ һайн талань юуб гэхэдэ, нягта бэлэдхэлтэйгээр, дамжуулгада хабаадагшадай үгые, дууе түрүүн магнитофондо яаралгүйгөөр бэшэжэ абаад, һүүлдэнь эфиртэ табидаг байна. Ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухайгаа саарһа уншажа бэшэ, харин зүгын яряанай үгүүлэлээр үндэһэн хэлэн дээрээ хөөрэхэдэнь ойлгосотой, идхалга ехэтэй болодог. Шажан мүргэлэй хойшолон тухай асуудалаар мүн лэ буряад хэлэн дээрэ олон материал дамжуулагдаа. Жэшээнь, «Знание» гэжэ общесвын гэшүүн Эрдыни Бальжинимаевай «Хүнэй хубиин хэмжээн гэжэ бии гү», «Доншуур хүрэхэ харгыгаар», «Ламбагайн ааша» гэжэ хурса шүүмжэлэлтэй хөөрэлдөөнүүдые радио шагнагшад ехээр һонирхоо.

Радиодамжуулгые (редак… тор нүхэр Бадма… һайн дураараа хүд… хитэд эмхидхэнэ. Х… боонои техник Ми… канов, аймагай Со… шанай уран һайха… бэрилэгшэ Фаина… ВЛКСМ-эй райкомо… тарь Чимит Дымчи… тийна хүдэлмэрилэгш… зыма Зундуева, Егор… «Дружба» колхозо… мой секретарь Дорж… ков, экономист Ан… ева, Нарһатын сов… бочкомой түрүүлэгш… Туезов болон бусад… хэд үүсхэл ехэтэйгэ… нэд.

Ц. Д…

МАНАЙХИД ЭРХИМЛЭБЭ

Сибириин арадуудай национальна түхэлэй спортоор дүрбэдэхи уулзалга Тувын Автономно Совет Социалис Республикын ниислэл—Кызылдэ июлиин долоо-найманда боложо дүүрэбэ. Энээндэ урда жэлнүүдэйхидэ орходоо олон газарай спортсменүүд хабаадалсаһан байна. Хамта зургаан команда боложо, дүрбэн түхэлэй спортоор хоорондоо мүрысөө. Командада Тувын «Хуреш» барилдаанай дүрбэн бүхэ, буряад барилдаанай дүрбэн эдир бүхэ, табан харбаашан, дүрбэн гиир үргөөшэн —хамта хори нэгэн хүн оролсохо ёһотой байгаа. Дутуу асарһан хүнүүдэйнгээ тоогоор команданууд шүүбэриингээ очконуудые хаһагдаха ха юм.

Тэд манай буряадай командада эдир залуу нэгэ бүхэ, гиир үргахэ нэгэ хүн дутуу байбашье һаань, харин ошоһон арба юһэн спортсменүүднай айхабтар шангаар туладажа, эрхэйн эршэ, бэеын шадал, бушуу солбоноороо шадабаритай һайн байһанаа харуулжа шадаа. Тиигэжэ зургаан хүмнай нэгэдэхи һуури эзэлжэ, чемпионууд болоо, дүрбэн хүмнай хоёрдохи һууринуудые эзэлээ.

Бүхы командануудай дүнгүүдэй гаргагдахада, Буряадай АССР нэгэдэхи һуурида гаража, 1962 ондо Сибириин арадуудай национальна түхэлэй спортоор чемпион боложо, Российска Федерациин спортивна обществонуудай Союзай Соведэй дамжуулгын кубок абаба. Хоёрдохи һуурида Тувын АССР, гурбадахида—Усть Ордын Буряадай национальна округ, дүрбэдэхидэ—Яхадай АССР, табадахида—Агын Буряадай национальна округ, зургаадахида Хакасай автономно область гараа.

Һур харбалга хоёр янзаар болобо: нэгэниинь газарта табиһан һур, нүгөөдэнь сагаалса харбаха хоёр байба. Манай буряадай харбаашад сооһоо Дондок Мункуев һур харбахадаа, Агын бэрхэ харбаашантай адли мэргэнээр харбажа, гурбадахи һуури эзэлһэн аад, сагаалса харбахадаа бираагүй. Тиихэдэ манай Эрдынеев Доржиев хоёр һур харбахадаа гээгдэбэшье һаа, сагаалса харбахадаа нилээдгүй мэргэнүүд байба.

Республикынгаа нэрэ түрэ хамгаалжа, командаараа түрүү һуури эзэлэлгэдэ габьяатай байһан эрхим спортсменүүдые нэрлэхэдэ: Тувын «Хуреш» гэжэ барилдаанда хүнгэн шэгнүүртэй бүхэ Виктор Баймеев (пединститут) нэгэшье хүндэ унангүй, табан хүниие хаяжа, хоёрдохёо Сибириин зонын чемпион болоо. Дунда шэгнүүрэй Босхолов (пединститут) нэгэ хүндэ хаягдаад, дүрбэн хүниие хаяжа, өөрынгөө адли шэгнүүртэнэй дунда нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Хүндэ шэгнүүрэй бүхэ, нёдондо жэлэй зонын чемпион Иван Сыркин, Тувын эрхим бүхэ Ондар Сюрелдэ унаад, бусадыень бараниинь хаяжа, хоёрдохи һуурида гараба.

Буряад барилдаанда: … нүүрэй бүхэ Геннадий… (пединститут) барилдаһа… дээ барандань хаяжа, … зонын чемпион болоо. … даа гурба дахин чемпи… Бата Базаров (Зэдэ) … унаад, дүрбэн хүниие х… дохёо зонын чемпион… Хүндэшэг шэгнүүрэй бүх… (Баргажан) баһал буряа… гаар нэгэ хүндэ унаад, … хаяжа, хоёрдохи һуурида…

Эдиршүүлэй барилдаа… дахин республикын чемпи… дунда шэгнүүрэй бүхэ Цы… (Түнхэн) нэгэдэхи һуури… хоёрдохёо зонын чемпи… Хүндэ шэгнүүрэй бүхэ … даев, хүнгэн шэгнүүрэй … Замураев гэгшэд хоёрдо… нуудта гарабад.

Хүндэ шэгнүүрэй Ака… үргэлгөөр нэгэдэхи һуури… хоёрдохёо зонын чемпи… Эдэнэр барандаа Россин … спортивна бүлгэмэй Союз… нэгэдэхи, хоёрдохи зэрг… болон грамотануудаар ш… байна. Иигэжэ спортсме… амжалта туйлаад байхада… баяртайбди.

Иимэ уулзалга ерэхэ … буряадай национальна ок… һарада болохо юм. Абаһа… алдахагүйе эртээнһээ бод… тэй.

Б. Ц…

Һур харбалгаар ахала…

—●●✦●●—

Агитаторай блокнот

КПСС-эй Буряадай обкомой пропаганда, агитациин таһагай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 12-дохи номер һаяхан хэблэгдэжэ гараба.

Тус блокнот экономическа наукын кандидат А. Г. Туйскиин «Дэбжэлтын замаар» гэжэ статьягаар эхилнэ.

КПСС-эй Буряадай обкомэй инструктор К. Пашин хонидые саг соонь зүбөөр үрэжүүлжэ, мяха бүри ехээр абадаг болохо тухай өөрынгөө статья соо хөөрэнэ.

«Агитационно-нкитын хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө» гэһэн бүлэг соо «Олониитые эмхидхэгшэд» гэһэн нүхэр Зубакинагай статья толилогдобо.

Хилын саанаһаа

„Н. С. Хрущевой уряае бидэнэр дэмжэнэбди“

БЕРЛИН, июлиин 13. ТАСС-ай корреспондент Е. Башмачников мэдээсэнэ:

Бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо зорилготой Бүхэдэлхэйн конгрессэй хүдэлмэриие ГДР-эй олониитэ хёрхоор ажаглан хаража байна. Н. С. Хрущевой конгрессто хэлэһэн үгын ехэ удха шанартай байһаниие хэблэл тэмдэглэнэ.

Н. С. Хрущевой эб найрамдалай түлөө тэмсэхые уряалһан хэрэг манай үе сагай уряа болоно гэжэ ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Генрих Хоман манай корреспондентдэ мэдүүлээ.

Германиин асуудалые амгалан ёһоор шиидхэхэ дурадхалыень бидэнэр дэмжэнэбди гээд Г. Хоман хэлэбэ.

Н. С. Хрущев Бүхэдэлхэйн конгрессто дэлхэйн хэдэн зуу миллион хүнүүдэй хүсэл эрмэлзэлгые тодорхойлон харуулба гэжэ искусствын немецкэ академиин президент Вилли Бредель тэмдэглээ.

Германиин империалистнууд энэ зуун жэлэй туршада дэлхэйн хоёр дайе бэлдэһэн, үүсхэһэн байна. Тиимэһээ бидэнэр, немецүүд, түүхын, мүнөөнэй хүн түрэлтэнэй урда тусгаар харюусалгатайбди гэжэ В. Бредель үргэлжэлүүлбэ.

„Эбэй договор баталалга—шахардуу байдал һуларуулха түлхюур“

БЕРЛИН, июлиин 13. (ТАСС). Германиин асуудалые амгалан ёһоор шиидхэхэ тухай ТАСС-ай мэдүүлгые «Нейес дейчланд», «Трибюне», «Берлинер Цейтунг», «Юнге Вельт» газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта хүсэдөөр үгэбэ. Бусад газетэнүүд энэ мэдүүлгэнүүд тухай дэлгэрэнгы мэдээсэл гаргаһан байна. Баруун Берлиндэхи НАТО-гой сэрэгэй баазые үгы хэхэ шухала гээд газетэнүүд бэшэнэ.

«Эбэй договор баталха гээшэ уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха түлхюур болоно гэжэ «Юнге Вельт» газетэ тэмдэглэбэ.

„Советскэ Союз уялгаяа дүүргэхэ“

СОФИ, июлиин 13. (ТАСС). «Германитай эбэй договор баталхада, Европодо эб найрамдал бэхижүүлэгдэхэ», «Германиин асуудалые шиидхэхэ талаар Советскэ Союз уялгаяа эсэстэнь хүрэтэр дүүргэхэ», «Германитай эбэй договорой баталагдаагүй байхада, сэрэгэй ехэ хохидол боложо магад», «СССР хадаа Баруун Берлиниие НАТО-гой сэрэгэй бааза яашье болгохогүй» гэһэн гаршагуудые Болгариин газетэнүүд хэнэ.

КУБЫН РЕСПУБЛИКА. Бүлэг контрреволюционернүүдэй хорото аашада эсэргүү олон мянган хүнэй хабаадалгатай жагсаал Кардинас городой түбэй талмай дээрэ болобо. Зураг дээрэ: патриотическа организацида хабаададаг эхэнэрнүүд.

Пресс Латина—ТАСС-ай фото.

США-гай гүрэнэй секретарь Д. Раск пресс-конференци х…

ВАШИНГТОН, июлиин 12. (ТАСС). США-гай гүрэнэй секретарь Д. Раск мүнөөдэр эндэ пресс-конференци хэбэ. Бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо зорилготой Бүхэдэлхэйн конгрессто Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ тухай Д. Раск горьтой анхарал табиба. Илангаяа буу зэбсэг хуряаха асуудал тухай, Германиин асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ тухай Советскэ правительствын толгойлогшын оруулһан шэнэ дурадхалнууд тушаа Д. Раск тогтожо хэлээ.

Москвагай конгрессто хэлэһэн үгэ соогоо Н. С. Хрущев буу зэбсэг хуряаха асуудалда ехэ анхарал табяа гэжэ Д. Раск пресс-конференциингээ эхиндэ тэмдэглэбэ. Советскэ правительствын толгойлогшо маанадай һанаанда таарахагүй олон асуудалнууд тухай хэлээ. Тиихэтэйгээ хамта термоядерна дайнай аюул тухай, буу зэбсэг бэлдэлгэдэ туйлай ехэ зөөри зөөшын гаргашалагдажа байһан тухай тэмдэглээ гээд Раск хэлэбэ. Советскэ Союзшье, Холбоото Штадуудшье, бусад олон гүрэнүүдшье буу зэбсэг ехээр бэлдэлгые болюулха хүсэлтэй гэжэ тоолонобди гээд США-гай гүрэнэй секретарь үргэлжэлүүлбэ.

Буу зэбсэг хуряалгаар 18 гүрэнүүдэй хабаададаг комитедэй заседани июлиин 16-да Женевэдэ дахин үргэлжэлүүлэгдэхэ. Энэ хэлсээн буу зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэлгэдэ туһа нэмэри оруулха ааб за гэжэ Раск найдаһанаа мэдүүлээ.

Тиигээд саашадаа мүнөөхил хуушанайнгаа һонигүй болошоһон баримтануудые дурдажа эхилээ. Союз буу зэбсэг хү… хэлсээнүүдые хэхэдэ … бо ушаруулна гэжэ … секретарь хэлэһэн ба…

Баруун Берлиндэ ба… руун гурбан гүрэнүүд… гүүдэй орондо ондоо з… рэнүүдэй сэрэгүүдые … ха тухай Советскэ пр… ствын шэнэ дурадхал… хай хэлэхыень гүрэнэй… тарьта корреспон… хандаба.

Совет шэнэ дура… энэ хэбээрээ баруун г… тэ таарамжагүй ба… Раск хэлэбэ.

Лаосой асуудалые … ёһоор шиидхэхэ зо… уласхоорондын конф… Женевэ ошоод байха… СССР-эй Гадаадын хэ… министр А. Громыко… шухала асуудалнууды… шэхэбди гээд Раск м…

Ракетэ табиха гэһэ… бүтэбэгүй

НЬЮ-ЙОРК, июл… (ТАСС). Ассошиэйтед… агентствын корреспо… Канаверал тохойһоо … һээр, «Минитмэн» түх… туу түлишөөр ябадаг … хоорондын американс… тэ табиһанһаань хойш… кунда тухай болоод, … 12-ой үдэшэлэн тэһэр… ракетэнь газар дороху… һаа табигдаһан байш…

85 фут гүнзэгытэй … оборһоо энэ ракетэ та… зүб шэглэлтэйгээр … ябаһан шэнги байгаа. … ябатараа, эрьеһээ ха… шэ хэды миль зайда… дээрэ тэрэнь тэһэрш…

Зоргоороо орожо, зониие хуурадаг жолоошод

Улаан-Үдэ хотынгоо хүүеэтэй хүгжэм аярхан шагнажа, үргэнхэн тохойһоо һэбшээ татаһан Үдынгөө эрьеэр үгсэжэ ябаһаар, уданшьегүй жэгдэхэнээр тайрагдаад, обоо һүреэр эмхилээтэй мододто дүтэлжэ ябабаб. Мүн даа, энэмнай хүдөө хүбшэдэ отологдоод, хүсэтэйхэн Үдын нюрган дээрэ үлгыдүүлэн ерэһэн мододые тогтоожо абаад, хотынгоо айлнуудта хахалагдаһан түлеэн болгожо худалдадаг газар ха юм. Тээ тэрэ түлеэнэйнь склад гээшэлтэй, яаһан олон зон суглараа гээшэб, ямар нэгэн арсалдаата асуудал гаража байгаа юм ха-гү?

«Гортоп» гэжэ гаршагтай бишыхан гэрһээ түлеэ абаха болоһон саарһатай зонууд гараад лэ, бухгалтери энэ склад хоёрой хоорондо хагшалан субажа байба бшуу. Тэдэнэй дунда наһатай зонууд бүришье олон гээшэл ха, үлгэ бэеэ тулгуураар дүнгүүлжэ ябаашад бии. Абаһан түлеэгээ гэртээ абаашуулха зоной «Гортопой» тусхай машина хүлеэһээр байтар, хашаагай углуугаар гүйдэлөөрөө годироод, 37—66 номерой гурбан тонын хаанхишьеб машина бии болоодхибо. Суглагшадай хөөрсэгэнэһөөр байтар, уданшьегүй, баһал иимэ түхэлэй 37—61 номертой машина айбалхайгаараа амилһан арьяатан мэтээр шуухиран ерээд (нэгэнтэ бэшэ энээ руу харгылдаг хаш), түлеэнэй хоорондуур һурамхяар годироод тогтошобо. Һагсагархан һамбай табиһан эрэ кабинынгаа үүдые хаб-яб хаялан хаажархин сасуу, зэртэгэнэһэн мэхэтэй нюдөөр зонуудые шарайшалаад, зүгөөргүй бардам хоолойгоор:

— Хэн түлеэгээ абаашуулхаб, шамдагты, яаралтайб,—гэбэ. Машина хүлеэжэ сүхэрһэн зонууд: «Минии табан кубометр абаашажа хайралыш», «Миниихиие, миниихиие», «Хэдые эрихэбши?» —гэлдэн, дарья табилдана. Харин автомашинын жолоошон, «мүнгэн өөрөө гартам орожо байна» гэжэ бодоходоо, амгалан шарайгаар миһэрэн эмнисэтээгээд:

—Кубометр бүхэнэй түхэриг түлэхэт,— гэнэ. Энэ сэнгынь дууламсаараа, нэгэ хүгшэн:

—Яаһан эшэхэ һэшхэлээ мартаһан ямар зонууд гээшэбта, энэ сэнгээршни хэн абаашуулхаа байгаа юм,—гэжэ гани гай болобо.

Теэд тэрэ хүгшэн эндүүрһэнээ дары ойлгобо. «Гортопой» автомашинануудай, ашаанай таксинуудай үсөөн дээрэһээ зонуудай эрилтые үдэр соонь хангажа шададаггүй гэжэ һайн мэдэхэ үнөөхи хүйхэрнай хүгшэнэй урда гараа дэлгээд:

— Танайл мэдэхэ хэрэг, түхэригөө гамнаа һаа, түлеэгээ һахижа түхэреэн үдэртөө туһагүй һуугыт, намда һанаагаа бү зобогты, харин би танда һанаагаа зобоо һэм, түхэриг гамнангүй, сагаа гамнадаг яһала ухаатай зонууд байха даа, тэдээндэ туһалхаб,—гэжэ һэнгэргүйгөөр үгэлбэ.

Теэдшье тиимэ зонууд олдоол һааб даа.

Абаһан түлеэгээ абаашажа ядашаһан зонуудай таба арбые ходолоод лэ, гүрэнэй бензин машина хоёрые хубиингаа харахан хэрэгээр эдэлжэ байдаг энээн мэтэ түргэн олзын амта таниһан жолоошодой «Гортопой» ойгуур зоргоороо һүндэлхыень зогсоохоор болоо.

Энээн тушаа «Гортопые» эрхилэгшэ нүхэр Афанасьевшье хэмжээ абаха бэзэ.

Мархайн аша Тархай.

Редакторай ор…
М. Н. НИ…

Манай адрес, телефону…

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редакто… 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной жиз… пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского с… тельства—47-59, промышленности, транспорта, информа… 35-14, культуры, литературы и искусства—34-05, … и рабселькоров—40-49, отдел переводов и корректо… — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугоро… переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства куль… Бурятской АССР.

Н 00925 Зак. № 3383.